

NAASE 1, 2011

YIHOOWA KAWOTETTA ERISIIYA

WOCHIYO KEELAA

De'uan Tumu Ufayssaa
WAATA Demmana Danddayay?

HA MAXEETIYAA, *Wochiyo Keelaa* halchoy, Xoossaa Yihooway Ubbaa Haariyaagaa gidiiyoogaadan a xoqqu xoqqu oottanaassa. Beni wode wochiyo keelay, issi uri haahuwan hanettiyaabaa be'anaadan maaddiiyoogaadan, ha maxeeteekka alamiyan hanettiyaabata Geeshsha Maxaafaa hiraagaa maaran etau ayba birshshettay de'iyaaqko qonccissees. Qassi Xoossaa Kawotettay woykko saluwan de'iya tumu aysoy, mata wode iitatetta ubbaa xayssidi sa'aa gannatiyau laammaanaagaa mishiraachuwwa yootiyoogan asaa minttettees. Nuuni merinaa de'uwaa demmanaadan hayqqidanne ha wodiyan Xoossaa Kawotettaa Kawo gididi haariiddi de'iya Yesuus Kiristoosan ammananaadan minttettees. Ha maxeetee 1879ppe doommidi Yihoowa Markkatun ubbatoo attamettiyaagaa gidishin, polotika allaalletuppe naxa gididaagaa. Timirttee ubbay baasettidoy Geeshsha Maxaafaana.

Wochiyo Keelaa maxeetee bayzettiyaaba gidenna. Alame yuushuwan Geeshsha Maxaafaa tamarissanau giigissiiyoobaappe issuwaa gidishin, he oosoy asay ba dosan immiyo miishshan kaafettees. Hara qonccissoy imettana xayikko, xiqiseti ekketidoy Wolayttatto Geeshsha Maxaafaappe. "NW" giyo wode, xiqisee ekketidoy Inggilizettuwan giigida, *Pilgganau Maaddiya Qofaa Oyqqida—Ooratta Alamiyaa Geeshsha Maxaafaa Xuufetu Birshshettaappe* gidiiyoogaa bessees. Issi iss xiqisetu qaalaanne qofaa geddi oottidi xaafiday nuna.

SINTTA HUUPHE YOHOTA

- 3 De'uan Tumu Ufayssaa Demmana Danddayettii?
- 4 De'oy Hada Milatiyoy Aybissee?
- 7 Ufayssiya De'uwaa—Ha Wodiyan Gidin Merinaukka

QASSI HA MAXEETIYAN

- 28 Mooguwaara Gayttida Wogau Kiristaanetu Xeelaa
- 32 Nabbabiyaageetu Oyshaa . . .

XANNA'IYO HUUPHE YOHOTA

Masqqala 26—Xiqimita 2 SINTTAA 10

MAZAMUREE: 43, 30

Masiyaa Naagidosona

Xiqimita 3-9 SINTTAA 14 MAZAMUREE: 37, 5

Masiyaara Gayttidosona!

Xiqimita 10-16 SINTTAA 19 MAZAMUREE: 39, 53

Yihoowa—'Sarotettaa Immiya Xoossaa'

Xiqimita 17-23 SINTTAA 23 MAZAMUREE: 53, 25

Sarotettaa Koyite

XANNA'IYO HUUPHE YOHOTU HALCHUWAA

XANNA'IYO HUUPHE YOHO 1, 2 - Ibraysxxe Geeshsha Maxaafaa Xuufetun Masiyaabaa yootiya daro hiraagati de'oosona. He hiraagatuppe amaridaageeta nuuni pilggiyoogee qaala gelido Masiyaa shaakkidi eranau maaddees. Ha huuphe yohoti nuna haggazuwan maaddanaagee erettidaagaa. Ha huuphe yohotun de'iya qofay, Yihoowa hiraaga qaalaa kaseegaappe aaruwan ammananaadan maaddanaagee sirisenna.

XANNA'IYO HUUPHE YOHO 3, 4 - Yihoowa Markkatu gididon de'iya issippetettay keehippe dumma; nuuni hegaa mule xaasayi xeellana koshshenna. Koyro huuphe yohoy, nuuni sarotettaa medhiyaageeta gidanaadan minttettiya, Geeshsha Maxaafan de'iya leemisota qonccissees. Naa"antto huuphe yohoy qassi nuuni sarotettaa ayba ogiyan koyana danddayiyaakko qonccissees.

“DE’UWAN tumu ufayssaa demmana danddayettii?” Zawi baynna daro asay hegaadan oychees. SHin eti de’uwaa ayba ogiyan xeelliyaaba gidikkokka, Ostriyaa biitta asa gidida, Viktor E. Frankl geetettiya Dottoree giidoogaadan, daro asau “de’oy ufayssennaagaanne hada” gidiyoogee azzanttiyaaba.

Daro asau hegaadan siyettiyoy aybissee? Hegau issi gaasoy, alame yuushuwan miilooniyan qoodettiya asay keehippe azzanttiya hanotan de’iyo gishshataassa. Eti ubba wodekka, hiyyeesatettan, harggiyan, makkalaaninne naaquwan qohettiiddi de’oosona. Beni wode de’ida Iyyoobi asaa naatu waayiyaabaa yootidoogaadan, eta de’oykka “metuwan kumi uttiis.” (Iyy 14:1) Eta keehi qofissiyaabay galla galla duussaa.

Miilooniyan qoodettiya harati qassi, wogi baynna durettan de’oosona. De’uwan tumu ufayssaa demmanau

De’uwan Tumu Ufayssaa Demmana Danddayettii?

koshshiya ubbay etau de’iyaaba milatees. SHin daroti banta de’uwan ufayttokkona. Aybissi giikko, darotoo ‘metoyne tuggay,’ giishshin ikkonoomiyaara gayttidaagan qoppennan wolqqaama metoy gakkiyo wode woy na’a hayquwaa mala keehippe azzanttiyaabay merettiyo wode, eti hidootidobay ubbay atti aggees.—Maz. 90:10.

Daro asau de’oy “ufayssennaagaanne hada” gidanaadan oottiya hara gaasoy de’ees. Hegee aybee? Asaa naati guutta wode xallau de’idi hayqqiyoojaa. Darobaa oottana danddayiya asaa naati guutta wode xalla de’iyoogee aybissakko akeekanau daro asay metootees. Hara asaa bolli gakkiya keehi azzanttiya hanotay nu de’uwan gakkana xayikkokka, sohuwaara gidin takkidi, nuuni hayqqiyoogee attenna. Hegaadan hanidoy aybissakko daroti akeekokkona.—Era. 3: 19, 20.

De’uwan Awudekka Gidin Ufayttana Danddayettennee?

Beni Israa’eela Kawuwaa Solomoni asaa naatu hanotaa loytti qonccissii. I ba wodiyan de’iya asay, ha wodiyan de’iya asaagaadan kattaa tokkiyoogan, bul’iyoogan, keettaa keexxiyoogan, qassi ba soo asau koshshiyaabaa kunttiyoogan bau de’iya abbiyaanne eraa go’ettidi minni oottiyoojaa akeekiis. I, ‘Hegaa ubbaa wurssettay aybee?’ giidi oychiis gaana danddayettees. Asi oottiyo ubbay “hada; carkkuwaa

oiqqanau yedettiyoogaa mala” gidiiyoogaa i yoo-
tiis.—Era. 2:17.

SHin Kawuwaa Solomoni, asaa naati oottiyo
ubbabay, *ubbatoo* “hada; carkkuwaa oiqqa-
nau yedettiyoogaa mala” giidi qoppidee? CHii.
I asaa de’uwan gakkiiya hanotaa qonccissana ko-
yiis. Gidikkokka, ayyaanaa kaaletuwan xaafetti-
da Xoossaa Qaalay, *hanotay ubbatoo hegaa*

mala gidennaagaa ammanettanaadan oottes!

Neeni hegaa waata ammanettana danddayay?
Hayyanaa hagaappe kaalliyaa naa”u huuphe yo-
hota nabbaba. Ha huuphe yohoti, de’oy hada mi-
latiyoy aybissakko, he hanotay ayba ogiyan gii-
ganaakko, qassi ha wodiyanikka gidin neeni ne
de’uwan tumu ufayssaa waata demmana dandda-
yiyaaakko akeekana mala maaddoosona.

De’oy Hada Milatiyoy Aybisee?

KAWUWAA SOLOMONI giidoogaadan, de’oy “kuwaa-
dan coo aadhdhiya guutta laittaa” xalla gidenna-
gaa neeni ammanana koshshiyoy aybisee? (Era. 6:12)
Ubbatoo tuma gididabaa yootiya Geeshsha Maxaafay,
sinttappe de’oy tumuppe ufayssiyaagaa gidanaagaa yoo-
tees.—2 Xim. 3:16, 17.

Geeshsha Maxaafay, koyro Xoossay sa’au halchidobaa
yootees. Alamee pirddaa pacan, naaquwaaninne metu-
wan kumidoy aybissakkokka qonccissees. Nuuni hegaa
akeekana koshshiyoy aybisee? De’oy hada giidi qoppi-
ya asati hegaadan qoppiyo waana gaasoy, Xoossay ha
sa’aunne asaa naatuyyo halchidobaa erenna, woykko
eranau koyenna gishshataassa gidiiyoogaa akeekoos.

Xoossay Sa’au Halchidobay Aybee?

Xoossaa Yihooway* sa’aa, asaa naati de’iyo gannate,
giishin asay polo gididi merinau ufayssan de’iyo soho
gidanaadan medhiis. Geeshsha Maxaafay kaafenna-
ba gidikkokka, daro asay ammaniyoobay ha tumaa-
ra moggenna. Eti, Xoossay sa’aa medhidoy, asay

* Yihoowa giyaagee Geeshsha Maxaafan Xoossau buzo suntaa.

YIHOOWA KAWOTETTAA ERIISSYA WOCHIYO KEELAA

Gujo qofaa woykko Geeshsha Maxaafaa miishsha
qanxannan tamaaranau koyay? Yeyihowa Misikiroch,
P. O. Box 5522, Addis Ababa, Ethiopia gaada, woy-
kko Jehovah’s Witnesses gaada kaallidi de’iya qatotuppe
neeyyo injjetiyaasaa xaafa. Hara adarashaa eranau koyik-
ko www.watchtower.org/address giya weyb saytiyaa
xeellana danddayaasa.

America, United States of: 25 Columbia Heights, Brook-
lyn, NY 11201-2483. **Australia:** PO Box 280, Ingleburn, NSW
1890. **Britain:** The Ridgeway, London NW7 1RN. **Canada:** PO
Box 4100, Georgetown, ON L7G 4Y4. **Germany:** 65617 Selters.
Greece: Kifisias 77, GR 151 24 Marousi. **Guam:** 143 Jehovah St,
Barrigada, GU 96913. **Italy:** Via della Bufalotta 1281, I-00138
Rome RM. **Japan:** 4-7-1 Nakashinden, Ebina City, Kanagawa-
Pref, 243-0496. **Kenya:** P.O. Box 21290, Nairobi 00505. **Nether-
lands:** Noordbargerstraat 77, NL-7812 AA Emmen. **Puerto Rico:**
PO Box 3980, Guaynabo, PR 00970. **South Africa:** Private
Bag X2067, Krugersdorp, 1740.

Druck und Verlag: Wachturm Bibel- und Traktat-
Gesellschaft der Zeugen Jehovas, e. V., Selters/
Taunus. Verantwortliche Redaktion: Ramon Temple-
ton, Selters/Taunus. © 2011 Watch Tower Bible and
Tract Society of Pennsylvania. Aawu maatay naa-
gettidaagaa. Printed in Germany. Attamettidoy Jar-
maneena.

saluwan ufayssiya de'uwaa demmanau bessiya bessennaakko paacettiyo soho gidanaadana giidi ammanoosona.—Sinttaa 6n de'iya, “Ufayssiya De'uwau Sa'aappe Harasaa Baana Bessii?” giya saaxiniyaa xeella.

Xoossay koyro bitaniyaanne maccaasiyo Ba maalaalissiya eeshshata qonccissiyaageeta oottidi Ba leemisuwan medhiis. (Doo. 1: 26, 27) I eta polo asa ootti medhiis. Merinau ufayssiya de'uwaa de'anau koshshiya ubbabay etau de'ees. Hegee, corattidi sa'aa kumiyoogaa, a haariyoogaa, Edene ataakiltte sohuwaa dan kumetta sa'aa gannate oottiyoogaa gujjees.—Doo. 1:28-31; 2:8, 9.

Ayba Metoy Merettidee?

Issi wolqqaama metoy merettidoogee qoncce. Xaaxi waaxi xeelliyo wode, asaa naati Xoossaa eeshshaa qonccissana danddayi-bookkona. Sa'aykka gannate gidenna. Ayba metoy merettidee? Koyro asati, Addaameenne Hewaana koyidobaa dooriyo bantta maataa bessenna ogiyan go'ettidosona. Eti “lo77uwaanne iitaa Xoossaadan” banttau kuuyanau koyidosona. Hegaadan oottiyoogan, Seexaana Dabloosa leemisuwaa kaallidi, etikka makkalidosona.—Doo. 3:1-6.

Hegaa gishshau, iitatettay, Xoossay kasetidi halchido xuura yoho gidenna. Iitatettay doommidooy Seexaanay, qassi guyyeppe Adameenne Hewaana Xoossaa haaruwan makkalido wode. Eti makkalidoogaa gaasuwan, koyro bitaneenne maccaasiyaa Ganatiyaappe yedetettidosona, qassi eti polo gidiyoogee attiis; eti nagaranchanne hayqqiyaageeta gididosona; qassi hegaa bantta zertatussi, giishin asaa naatu ubbaassi laattissidosona. (Doo. 3:17-19; Roo. 5:12) De'oy

hada milatanaadan oottida hanotay hegaa.

Xoossay Iitatettaa Sohuwaara Xaysibeennay Aybissee?

Issoti issoti, ‘Xoossay Seexaanaanne aara makkalida harata sohuwaara xayssidi, ubbaaba wodhi eqqi doommibeennay aybissee?’ giidi oyochoosona. Hegaadan oottiyoogee erattette? Ba maataa eqettida uraa sohuwaara xayssida wolqqaama kawuwaabaa siyidabadan qoppa; hegan neeyyo aybi siyettii? Hegaadan oottiyoogee, lo"o qofaa qoppiya asi de'ennaadaaninne he haaroy haratuyyo kandduwaara gayttidaagan lo"o leemiso gidennaadan oottennee?

Xoossay he makkalanchata sohuwaara xayssanau koyibeenna. A haaruwaara gayttidaagan Edenen denddida oyshay, naa"antto zaartennan ubba wodiyau zaaruwaa demmana gakkanaashin, ba aadhida eratettan amarida wodee aadhana mala paqqadiis.

Iitatetta Ubbay Xayana

Nuuni erana koshshiya waannabay, Xoossay iitatettay de'anaadan paqqadidooy amarida wode xallaassa gidiyooгаа. I hegaadan paqqadidooy, a haaruwaara gayttidaagan makkalanchay denttido wolqqaama oyshay zaaruwaa demmi simmin, iitatettay kaalettido azzanttiyaabaa muleera xayssanaagaa eriyo gishshaataassa.

Xoossay sa'aunne asaa naatuyyo halchidobaa aggibeenna. Yihooway sa'aa Medhidagaa, qassi an “asi de7anaadaanappe attin, biittaa coo” medhibeennaagaa gidiyooгаа hanabaa yootiya Isiyaasa baggaara qonccisiis. (Isi. 45:18) Mata wode, i koyro halchidoo gaadan zaarettidi sa'aa polo gidida hanotay

HA MAXEETEE HA WODIYAN 188 DOONATUN ATTAMETTES: Acholi, Afrikaans, Albanian, Amharic, Arabic, Armenian, Armenian (West), Aymara, Azerbaijani, Azerbaijani (Cyrillic), Baoulé, Bengali, Bicol, Bislama, Bulgarian, Cambodian, Cebuano, Chichewa, Chinese (Simplified), Chinese (Traditional)° (audio Mandarin only), Chitonga, Chuukese, Cibemba, Croatian, Czech,° Danish,° Dutch,°° Efik, English+° (also Braille), Estonian, Ewe, Fijian, Finnish,° French,°° Ga, Georgian, German,°° Greek, Greenlandic, Guarani,°° Gujarati, Gun, Haitian Creole, Hausa, Hebrew, Hiligaynon, Hindi, Hiri Motu, Hungarian,°° Icelandic, Igbo, Iloko, Indonesian, Isoko, Italian,°° Japanese,°° Kannada, Kazakh, Kikaonde, Kikon-

go, Kikuyu, Kiluba, Kimbundu, Kinyarwanda, Kirghiz, Kiribati, Kirundi, Kongo, Korean,°° Kwangali, Kwanyama, Latvian, Lingala, Lithuanian, Luganda, Lunda, Luo, Luvale, Macedonian, Malagasy, Malayalam, Maltese, Marathi, Marshallese, Mauritian Creole, Maya, Mixe, Mizo, Moore, Myanmar, Ndebele, Ndonga, Nepali, Niuean, Norwegian,°° Nyaneka, Nzema, Oromo, Ossetian, Otetela, Palauan, Pangasinan, Papiamentu (Curaçao), Persian, Polish,°° Ponapean, Portuguese,°°° Punjabi, Quechua (Ancash), Quechua (Ayacucho), Quechua (Bolivia), Quechua (Cuzco), Quichua, Rarotongan, Romanian, Russian,°° Samoan, Sango, Sepedi, Serbian, Serbian (Roman), Sesotho, Seychelles Creole, Shona, Silozi, Sinhala,

Slovak, Slovenian, Solomon Islands Pidgin, Spanish,°° Sranantongo, Swahili, Swati, Swedish,° Tagalog,° Tahitian, Tamil, Tatar, Telugu, Tetum, Thai, Tigrinya, Tiv, Tok Pisin, Tongan, Totonac, Tshiluba, Tshwa, Tsonga, Tswana, Tumbuka, Turkish, Tuvaluan, Twi, Tzotzil, Ukrainian, Umbundu, Urdu, Uruund, Uzbek, Venda, Vietnamese, Wallisian, Waray-Waray, Wolaita, Xhosa, Yapepe, Yoruba, Zande, Zapotec (Isthmus), Zulu

+ CD also available.

° MP3 CD-ROM also available.

° Audio recordings also available at www.jw.org.

laammanna. I ba haaroy suure gidiiyoogaa ubbay akeekanaadan oottoogaappe guyyiyan, ba gita wolqqaa go'ettidi ba sheniya polanaunne iitatetta ubbaa muleera xayssanau dandda-yees. (Isi. 55:10, 11) Yesuus Kiristtoosi tamarissido woosan, Xoossay hegaadan oottana mala woossanaadan yootiis. Yesuusi, “Ne she-nee saluwan hanidoogaadan, sa7ankka hano” giidi nuuni woossanaadan tamarissiis. (Maa. 6:9, 10) Hegee ay gujjii?

Xoossay Sa'au Halchidobaa

A sheniyaappe issoy, ‘ashkkti biittaa laattiyoogaa.’ (Maz. 37:9-11, 29; Lee. 2:21, 22) Yesuus Kiristtoosi bana “xeesiya hiyyeesata, naa-qettidaageetanne maaddiyaabi bannaageeta” ashshana. I “eta naaquwaappenne makka-laappe” wozana. (Maz. 72:12-14) Olay, hayqoy, azzanoy, sahoynne waayee xayana. (Maz. 46:9; Ajj. 21:1-4) Xoossay iitatettay de'anaa-

Ufayssiya De'uwau Sa'aappe Harasaa Baana Bessii?

Xoossay sa'au halchidobaa erenna asay, nuuni tumuppe ufayssiya de'uwaa demmanau sa'aappe harasaa baana bessees giidi daro wodiyau tamarissiiddi takkiis.

Issoti issoti shemppoy “asho giddo gelanaappe kase xoqqa hanot de'iis” yaagoosona. (*Niwu Dikishineri of Ti'oloji*) Haraati qassi, shemppoy “asho giddo gelidoy saluwan de'iiddi oottido nagaraa gishshau qaxxayettanaassa” yaagoosona.—*Saykiloppidiya of Bayblikal, Ti'olojikil, end Ekle-siyasttikal Litirecher.*

Soqiraaxisanne Pilaato mala Giriike paalasppati kaallidi de'iyagaadan tamarissido-sona: SHemppoy “bichaariyoogaappe, hada de'uwaappe, yashshaappe, iita amuwaappenne asaa naata tuggayiya hara iitabaappe” naxa kiyiyoy, wolqqi baynna asaa naatu ashuwaappe kiyidi, “ubba wode xoossatuura issip-

pe” de'iyoy wode xallaana.—*Pilaatos Faado*, 81, A.

Guyyeppe, Kiristtaane haymaanooyaa kaalettiyaageeta geetettiyaageeti Giriike paalasppati tamarissiyo, “shemppoy hayqqenna giyo qofaa bantta timirttiyan gujjidosona.—*Kiristtiyaniti—A Giloobal Histtiri.*

He qofaa kaallidi de'iyoy, Geeshsha Maxaafay yootiyo heezzu tumaara geeddarssa:

1. Sa'aa xeelliyaaagan Xoossaa halchoy, saluwaa efiidi banaara wottana bessiyoy oonako eranau guutta wodiyau paacciyoy soho gidennan, asaa naati merinau de'iyoy soho gidanaadaana. Addaameenne Hewaana Xoossaa higgiiyaa azazettidaba gidiiyaakko, eti hanno gakkanaashin ha sa'an gannatiyan de'ana shin.—Doo. 1:27, 28; Maz. 115:16.

2. Daro haymaanooyaa asau shemppoy, giishin ayfen beettennabay de'ees giidi ta-

marissoosona; shin Geeshsha Maxaafay tamarissiyoobay qoncce. Asi “biittaa baanaappe” merettida, “paxa de'iyaa” shemppo. (Doo. 2:7) Geeshsha Maxaafay, shemppoy hayqqennaba giidi mule tamarissenna. SHin, shemppoy hayqqananne xayana danddayiyaaba gidiiyoogaa tamarissees. (Maz. 146:4; Era. 9:5, 10; Hiz. 18:4, 20) Koyro shemppo woy asa gidida Addaamee hayqqidi, kase merettido bannaau *simmiis*. I paxa de'enna hanotau *simmiis*.—Doo. 2:17; 3:19.

3. Asaa naatu sinttanaa hidootay baasettidoy, ashuwaappe shaahettidi ayyaana alamiyau biya, hayqqenna shemppoy de'iyoogeta gidiiyoogaana gidennan, hayquwaappe denddi gannate sa'an de'anaadan Xoossay gelido qaalaana.—Dane. 12:13; Yoh. 11:24-26; Oos. 24:15.

dan paqqadido wodiyan hayqqida daroti ha sa'an de'anau daddana; daddidi, hageetan-ne hara anjjota demmana danddayoosona.—Yoh. 5:28, 29.

Seexaanay makkalidoogaa gaasuwan gakkida qohuwaa Yihooway xayssana. I he qohuwaa muleera xayssiyo gishshau, “kase metoti [ha wodiyan azzanoyne sahooy de'anaadan oottida ubbabay] dogettidosona.” (Isi. 65:16-19) He hidootay ammanttiyaagaa. Xoossay

worddotenna. I qaala gelido ubbabay poletana. Hegaappe guyyiyan, de'oy “hada; carkkuwaa oiqqanau yedettiyoogaa mala” gidenna. (Era. 2:17) Ubba de'oy keehi ufayssiyaagaa gidana.

Ha wodiyan shin? Geeshsha Maxaafay tamarissiyoo baanne Xoossay sa'au halchidobaa eriyoo gee, ha wodiyan ne de'oy ufayssiyaagaa gidanaadan oottana danddayii? Kaalliya huuphe yohoy ha oyshaa zaarees.

Ufayssiya De'uwaaw Ha Wodiyan Gidin Merinaukka

HA WODIYANKKA gidin ufayssiya de'uwaaw de'ana danddayaasa. Ayba ogiyan? Xoossaa Qaalaa, Geeshsha Maxaafan de'iyaa aadhida eratettay de'iyoo baaso siraataa kaalliyoo gaana. Hegeetuppe amaridaageeta ane be'oos.

GEESHSHA MAXAAFAA BAASO SIRAATAA: *Kawuwaa Solomoni, “Asassi go77a gidiyaabi aibee giikko, asi ba daafuridobaappe miidinne uyidi ufaittiyoogaa” yaagidi xaafiis.*—ERA. 2:24.

Xoossay nuuni lo"o oosuwaaw oottiyoo gan ufayttanaadan ootti medhiis. Ubba metiya hanotan de'iiddikka, ha wodiyan minnidinne ammanettiyaageeta gididi oottiyoo gan de'uwan amarida ufayssaa demmana danddayoos.

GEESHSHA MAXAAFAA BAASO SIRAATAA: *“Ekkiyaagaappe immiyaagee anjjettidaagaa.”*—OOS. 20:35.

Daroti haratuyyo lo"obaaw oottiyoo gee, giishin bantta wodiyaanne wolqqaa metootidaageeta maaddanau go'ettiyoogee, daro anjuwaaw demmanaadaanne bantta de'uwan kaseegaappe aaruwan ufayttanaadan oottidoogaa akeekidosona. Solomoni, “Neeyyo wolqqai de7ishin, metootidaagau lo77obaa oottiyoo gaaw aggoppa” yaagidi xaafiis.—Lee. 3:27.

Ralfi leemisuwaaw be'a. I xurataa kiyi simmidi, ba keettaayeedan kumetta wodiyaaw haggaa ziyaagaa gidiiis. Eti naa"aykka asaa Geeshsha Maxaafaa tamarissiyoo gan aginan aginan daro saatiyau haggaa zoosona. Ralfi hagaadan giis: “Nuuni omarssan soo simmiyo wode keehippe daafuroos; hegee

nuuni cimido gishsha xallaassa gidennan, nuuyyo de'iya wol-qqaa ubbaa go'ettidi saluwan de'iya nu Aawau oottiyo gish-shataassa. Hegeee bessiya daafura!" Inne a keettayiyaa bantta xeelaa wottidoy hara asau immiyoogaana gidiyoo gishshau, keehippe ufayttoosona.

GEESHSHA MAXAAFAA BAASO SIRAATAA: *"Laggee mule wodekka siiqees; ishaikka metuwaa wode maaddanaassi yelettees."*—LEE. 17:17.

Metoy gakkiiyo wode miyyiyan asi de'ikko, darin metootokko. Inggilize biittaa asa gidida xaafee, Fransis Bekeni, tumu laggee baynna urau "alamee battaale bazzo mala" yaagidi xaafiis. Nuuni tumu laggeti de'iyoogeta gidiyoogetenne haratuyyo lo'o lagge gidiyoogete, de'uwan gakkiiya metuwaa gencanaadan, ubba de'oy ufayssiyaagaa gidanaadan oottana danddayees.

GEESHSHA MAXAAFAA BAASO SIRAATAA: *"Bantta ayyaan hiyyeesa gididoogaa eriyaageeti anjettidaageeta."*—MAA. 5:3.

Yaatiyo gishshau, neeni Xoossay qaala gelidobay polettiyo wode de'anau koyikko, hegau keehippe koyettiyaabaa, giishin 'ayyaanaaban' koshshiyaabaa eranne hegae kunttana bessiyoogeta Yesuusi qonccissiiis. Mehiyaappe dumma gidida hanotan, nuuni meretan halchoy de'iyoonne ufayssiya de'uwaa de'anau koyoos. He koshshaa kunttana danddayiyay Xoossaa Yihoowa xalla; i hegaadan oottiyooy ba Qaala, Geeshsha Maxaafaa baggaara. Kasetiya huuphe yohuwan be'idoogaadan, Geeshsha Maxaafay, Xoossay sa'au halchidobaa qonccissees. Nuuni ha sa'an de'iyoy, qassi metoyinne tuggay de'iyoy aybissakko, hegaadankka, Xoossay nuuppe koyiyooy aybakko qonccissees. Geeshsha Maxaafan qonccida ha tumaa eriyoogete, nuuni ufayssiya de'uwaa de'anau keehippe koshshiyaaba. Wodiyaa bazzidi Geeshsha Maxaafaa xanna'iyaaageetinne hegae wotti denttidi qoppiyaageeti keehippe ufayttoosona. Aybissi giikko, eti hegaadan oottiyoogan, nuna Medhida, "ufayttiya Xoossaa," Yihoowaara mino dabbotaa medhoosona.—1 Xim. 1:11, NW.

GEESHSHA MAXAAFAA BAASO SIRAATAA: *"Nena Medhdhidaagaa qoppa. Metiya gallassati yeennan de'ishin, neeni, 'Tana hagee ufaissenna' giyo wodeti gakkennan de'ishin."*—ERA. 12:1.

De'uwan nuna guyyeppe gakkiiya metuwaa akeekibeen-na yelagata, Kawuwaa Solomoni zorido zoree nuna ubbaa go"iyaaba. Ne de'uwan nena Medhidaagaa xoqqu ootta xeella. Hegeee, ne de'oy tumu halchoy de'iyoogeta gidanaadan oottees. "Simmi moosinne uyoos; aissi giikko, nuuni wontto haqqana" giyo qofaappe haakka. (1 Qor. 15:32) Eranchchaa 8:

12y, neeni Xoossaa kaseyiyaaba gidikko, neeyyo “sa7ai lo77anaagaa” yootees.

Wenddo giyo na'iyaa hegee tuma gidiiyoogaa akeekaasu. Yelagattetan de'aydda, Geeshsha Maxaafaa mishiraachuwa yootiyaageeti keehippe koshshiyo, Doominkkan Ripubilike baanau qoppada, ba micheera Isppeene qaalaa tamaaraasu. A hagaadan gaasu: “Mishiraachuwa yootiyaageeti keehippe koshshiyoosaa biidi haggaazanau darobaa aggidaba gidikkokka, nu de'uwan daro ufayttida. Taani he usuppun aginatun oottidobaara geeddarssana danddayiyo harabi baawa! Nuuni demmido anjuuwaara gatti xeelliiyo wode, aggidobay keehi gutta.”

Xoossaa'yyo Ammanettiyoogee De'uwaaw Ufayssiyaagaa Oottees

Neeni Yihoowaara mino dabbotaa medhiyooan, issi dumma gidida hanotaara gayttidaagankka, de'uwan keehi ufayttana danddayaasa. Ayba ogiyan? Seexaanay, Addaameenne Hewaana Xoossaa haaruwan makkalanaadan oottiyoogaa xalla gidennan, ooninne paacettikko Xoossaa'yyo ammanettidi de'ana danddayennaagaakka yootiis. (Iyy. 1:9-11; 2:4) Neeni Seexaanay worddancha gidiiyoogaa qonccissana danddayaasa! Waatada? Xoossaa'yyo ammanettada de'iyooan, i kessido baaso siraataa minttada kaalliyoogaaninne nuussi lo'onne iita gididabaa kuuyiyo, Yihoowa gita maataa akeekidoogaa bessiyooan hegaadan oottana danddayaasa.—Ajj. 4:11.

Nuuni suuretettan de'anau koyikko, gakkiiya

metuwaa genciiyoogaa koshshana danddayees. Hegaa mala metoy nuuni de'uwan ufayttennaadan oottanee? Issi morkkee nu siiqiyo laggiyaa woykko nu soo asaappe issi uraa sunntaa mooriiddi de'iyaaabada qoppa. Nuuni siiqiyo uraa sunntau exatiyoogee, he morkkee nu bolli amarida ogiyan metuwaa gattanaadan oottiyaaba gidikkokka, hegee nuuni de'uwan ufayttennaadan oottanee? Akkay! Ubba nuuni he uraa sunntau exatiyoogan gakkiiya metuwaa ufayssan genccoos. Xoossau ammanettiyoogee'kka hegaara issi mala. Ha wodiyan metiya hanotati de'ishinkka au ammanettiyoogee'ga gidiiyoogee Xoossaa ufaysses.—Lee. 27:11.

Merinau Ufayssiya De'uwaaw

Hegaa gishshau, Xoossaanne a halchuwaabaa eranau neeni danddayiyo ubbabaa ootta. Yesuus Kiristtoosi ba huuphe “Asai nena issi Xoossaa gididaagaa erana malanne, qassi neeni kiittido Yesuus Kiristtoosa erana mala, hagee merinaa de7o” yaagiis. (Yoh 17:3) Xoossay sa'au halchidobaa poliyo wode, ammanettida asay, Yihooway etau koyro halchidobaa, giishshin gannate gidida sa'an 'merinaa de'uwaaw' demmana. He wode de'oy ufayssiyaagaa gidana.—Maz. 145:16.

Yaatin, Yesuusi yootido eraa awuppe demmana danddayay? Xoossaa ayyaanaa kaaletuwan xaafettida Geeshsha Maxaafaappe demmana danddayaasa. Hegaadan oottanau maaduwaaw koyiyaaba gidikko, ha maxeetiyaaw giigissiyaageetuyyo xaafanau guyye gooppa. Geeshsha Maxaafay taamarissiyoo'baa neeni akeekanau, issi uri maaddanaadan eti ufayssan hanotaa giigissana.

MASIYAA NAAGIDOSONA

“Asai Godai tiyido Kiristtoosa naagiiddinne Yohaannisabaa bannta wozanaa gidдон qoppiiddi, ‘Hagee Kiristtoosa [Masiyaa] gidennan aggenna’ [yaagidosona.]”—LUQ. 3:15.

S'AY qamma; dorssaa heemmiyaageeti bantta dorssaa heemmiiddi karen de'oosona. Yihoowa kiitanchay etakko yin, Xoossaa bonchoy eta yuushuwan po'ido wode eti ayba yayidonaashshaa! Mase gidiya uraa xeelliyaa-gan issi kiitanchay etau, “Godai Kiristtoosi, ashshiyaagee Daawita kataman yelettidoogaasi taani asa ubbaa ufaissiya mishiraachchuwaa intteyyo odiyo gishshau, yayyoppite” yaagiis. Hega heeran de'iya kataman gacino na'ay miizzay kattaa wottin miyo qoriyan zin"idaagaa dorssaa heemmiyaageeti be'ana danddayi-

1. Issi kiitanchay amarida henttanchatuyyo ay yootidee?

yoogaa he kiitanchay yootiis. Hegaappe simmin, sohuwaara “daro saluwaa kiitanchchati” Yihoowa galatiiddi, “Salo ubbaappe bolla saluwan de'7iya Xoossaassi bonchchoi gido Sa7an a ufaissiya asaassi sarotetta gido” yaagidosona.—Luq. 2:8-14.

² Ayhuda gidida dorssaa heemmiya he asati “Masiyaa” giyoogee “Xoossay Tiyidoo-gaa” woykko “Kiristtoosa” giyoogaa gidiyoo-gaa eroosona. (Kes. 29:5-7) SHin kiitanchay abaa yootido na'ay Yihooway sunttido Masiyaa gidiyoo-gaa eti gujjidi erananne harata ammantana danddayiyoy ayba ogiyaanee? Ibraysxe Geeshsha Maxaafaa Xuufetun de'iya

hiraagaa pilggiyoogaanne he-gaa ha na'ay oottiyoobaaranne a de'uwaara gatti xeelliyoo-gaana.

Asay Masiyaa Naagidoy Aybissee?

³ Daro layttappe guyyiyan Xammaqiya Yohaannisi yiido wode, i yootidobayne oottidobay issoti issoti a, ‘Hagee Maseeshsha?’ giidi qoppaadan oottiis. (***Luqaasa 3:15 nab-baba.***) “Laappun tammu saamintaa” gujjin, Masiyaa xeelliyaa-gan odettida hiraagaa daroti suure akeekido gishshau, Masee qoncciyo wodiya erana danddayoosona. He hiraagay, “Yerusa-laame katamay bottokonettana-

2. “Masiyaa” giyoogee woygiyoogee, a waatidi shaakki erana danddayetti? 3, 4. Daaneela 9:24, 25n de'iya qofaa akeekana danddayiyoy ayba ogiyaanee?

unne keexettanau azazoy kiyido gallassaape biidi Halaqay Masee yaana gakkanaashin, laappun saaminttaynne usuppun tammanne naa"u saaminttay aadhana" yaagees. (Dane. 9: 24, 25, NW) Daro eranchati hegee laytta saamintta gidiyooгаа maayoosona. Leemisuwau, zi *Rivayzid Isttandard Vershin* giyo Geeshsha Maxaafaa birshettay, "Laappun tammu saamintta layttay awaajjettiis" yaagees.

⁴ Daaneela 9:25n odettida, 69 saaminttay woykko 483 layttay doommidoy, Yerusalame katamaa bottokonanaadaaninne zaaretti-di keexxanaadan, Parsse Kawuwaa Arxxekssiisi Nahimiyaa sunttido wodiyan, 455 K.K. gidiyooгаа ha wodiyan de'iya Yihoowa asay erees. (Nah. 2:1-8) He saaminttay, 483 layttay aadhi simmin, Naazireete Yesuusi xammaqettido, qassi Xoossay geeshsha ayyaanan tiyin i Mase gidido wodiyan 29 M.Ln wuriis.—Maa. 3: 13-17.*

⁵ Masiyaa xeelliyaaagan odettida daro hiraagatuppe Yesuusa yeletaara, naatetta de'uwaaranne haggazuwaa gayttidaagan polettidaageetuppe amaridaageeta ane be'oos. Hegee, Xoossay kasetidi yootido qaala nuuni ammananaadan maaddees. Qassi Yesuusi asay adussa wodiya naagiiddi takkido Masiyaa gidiyooгаака qonccissiya naqaasha.

Masiyaa Naatetta De'uwaabay Kasetidi Odettiis

⁶ *Masee Yihuuda zerettaappe yelettana.* Israa'eelatu aawaa Yaaqoobi hayqqana haniyo wodiyan ba naata anjiiddi hagaadan giis: "Haariyaagee (Seeloy) yaana gakkanaashin, kawotaa xam77ai Yihudaappe, deriyaa haariyaageetu gatimai a toho giddoppe shaahetenna. Qassi dere asai ayyo azazettana." (Doo.

* "Laappun tammu saaminttaa" xeelliyaaagan aaho qonccissuwaa demmanau *Daaneela Hiraagaa Mintta Kaalla!* (Amaarattuwa) giya maxaafaa shemppo 11 xeella.

5. Nuuni ha"i be'ana hiraagay aybaa xeelliyaaagee?

6. Domettaabaa 49:10y waanidi polettidaakko qonccissa.

49:10) Beni wode de'ida, Ayhuda haymaanootiyaa eranchatuppe daroti ha qaalata Masiyaara gattoosona. Yihuda asa gidida Kawuwaa Daawita wodiyaappe doommidi, kawotaa xam"aynne (kawotiyo maatay) deriyaa haariyaageetu gatimay (azaziyo maatay) Yihuda zaretubaa gidii. Seelo giyoogee "Ayyo Bessiyooгаа; Maatay De'iyooгаа" giyoogaa. Xoossay Yihudaa zariyaappe kawotida wurssetta kawuwaa Sedeqiyaasayyo he kawotettay haariyo maatay de'iyooгааayyo imettanaagaa yootido gishshau, Yihuda zerettay haariyo maataa, merinau kawo gidiya Seeloy laattana. (Hiz. 21:26, 27) Sedeqiyaasappe simmin, Daawita zerettaappe kawotanaadan qaala gelidoy Yesuusa xallaassa. Yesuusi yelettanaappe kase, kiitanchaa Gabreeli Mayraamiyyo, "Godai ayyo a aawaa Daawita kawotettaa immana; inne Yaaqoobantta zariyan merinau kawotana; a kawotettaassi wurssetti baawa" yaagiis. (Luq. 1:32, 33) Seeloy, Yihudaanne Daawita zeretta gidiya Yesuus Kiristoosa gidana bessees.—Maa. 1:1-3, 6; Luq. 3: 23, 31-34.

⁷ *Masee Beetalihemen yelettana.* Hananaabaa yootiya Mikiyaasi, "Nenoo Efiraataa, Beetaliheme katamau, neeni Yihudaa katamatu gidon guutta; shin au denddoi beniisappe doommidi, merinaappe gididoogee, Israa7eela asaa haariyaagee taayyo neeppe kiyana" yaagidi xaafiis. (Mik. 5:2) Masee issi wode Efiraata geetettidi xeegettiya, Yihuda katamaa Beetalihemen yelettana. Yesuusa aayiyaa Mayraamane a dichida aawaa Yooseefi de'iyooasay Naazireete gidikkokka, asay qoodettanaadan Roomati kessido azazuwaa maaran Beetaliheme bin, Yesuusi 2 K.K. yan yelettiis. (Maa. 2: 1, 5, 6) Hegee hiraagan odettidaagaadan polettiis!

⁸ *Masee geela'eepe yelettana. (Isiyaasa 7:14 nabbaba.)* Isiyaasa 7:14n "geela7iyaa" attuma na'aa yelanaagee kasetidi odettiis. Geeshsha

7. Masee yelettido awaane, hegee maalaalissiyaaba gididoy aybissee?

8, 9. Masiyaa yeletaanne hegaappe kaallidi hanettiyaabaa xeelliyaaagan aybi kasetidi odettidee?

Maxaafay Ribiqā gelanaappe kase de'ido hanotaa, hegaara issi mala qaalan qonccissees. (Doo. 24:16, 43) Isiyaasa 7:14y Yesuusa yeletaa-ra gayttidaagan polettidoogaa Maatiyoosi qonccissiyo wode, ayyaanay kaalettin “geela'o” (*partenoos*) giyo birshshettay de'iyo Giriike qaala go'ettiis. Wonggeliyaa xaafida Maatiyoosinne Luqaasi, Mayraama geela'o gidiyoo-gaa, qassi a Xoossaa ayyaan shahaaridoogaa xaafidosona.—Maa. 1:18-25; Luq. 1:26-35.

⁹ *Masiyaa yeletaappe simmin kawoy guutta naata worana.* Xeetan qoodettiya layttaappe kase, Gibxxe kawuwaa Paaroni Ibraawetuppe yelettiya attuma naati Nayle SHAafan olettanaadan awaajjido wode hega malabay haniis. (Kes. 1:22) SHin i naata ‘morkkiyaa biitta’ efiido gishshau, Raaheela yeekkiyoogaa odiya Ermmaasa 31: 15,16y akeekana besiyaaba. I zilaassay Yerusalameppe huuphesa baggan, Biniyaama biittan haakkidi de'iya Raaman siyettiis. Beetaliheemeeninne hega heeran de'iya attuma naata woranaadan Kawuwaa Heeroodisi azazido wode, Ermmaasa hiraagay polettidoogaa Maatiyoosi yootiis. (*Maatiyoosa 2:16-18 nabbaba.*) Hega heeran de'iya asay ay keena azzanidaakko qoppite!

¹⁰ *Israa'eelatuugaadan Masee Gibxxeppe xeesettana.* (Hoo. 11:1) Attuma naata woranaadan Heeroodisi azazanaappe kase, issi kiitanchay Yooseefi, Mayraamanne Yesuusi Gibxxe banaanadan yootiis. “Godai hananabaa yootiyaa-gaa [Hoose'a] baggaara, ‘Taani ta na7aa Gibxxe biittaappe xeesaas’ giidoogee polettana mala,” Heeroodisi hayqqana gakkanaassi yan takkidosona. (Maa. 2:13-15) Yesuusi ba yeletaaranne naatetta de'uwaara gayttidaagan kasetidi odtidabaappe augeenne polettanaadan oottana danddayennaagee qoncce.

Masee Oosuwaa Doommiis!

¹¹ *Xoossay Tiyyidoogaa sinttan ogee giigana.*

10. Hoose7a 11:1y Yesuusa bolli waanidi polettidaakko qonccissa.

11. Yihooway Tiyyidoogaa sinttan ogee waanidi giigidee?

‘Hananabaa yootiya Eelaasi,’ yaana Masiyaa ammananaadan asaa wozanaa giigissiyoo-gaan ha oosuwaa oottanaagaa Milkkiyaasi kasetidi yootiis. (*Milkkiyaasa 4:5, 6 nabbaba.*) “Eelaasa” geettetidaagee Xammaqiya Yohaannisa gidiyoo-gaa Yesuusi ba huuphe yootiis. (Maa. 11: 12-14) Yohaannisi oottidoban Isiyaasi yootido hiraagay polettidoogaa Marqqoosi qonccissiis. (Isi. 40:3; Mar. 1:1-4) Yesuusi baappe kase yiida Yohaannisi Eelaasaagaa mala oosuwaa oottanaadan hanotata giigissibeenna. Abay kasetidi odettido ‘Eelaasi’ oottidobay, Masiyaa oonatetta qonccissiyaaba gididi, Xoossaa sheniyaara moggiya ogiyan hanidaba.

¹² *Xoossay immido oosoy Masiyaa oonatettaa eranaadan maaddes.* Yesuusi Naazireete katanman, Ayhudatu woosa keettan, Isiyaasi xaafido xaatta maxaafaappe ba bolli polettidaaba, kaallidi de'iyagaadan nabbabiis: “Taani hiyyeesaassi lo77o mishiraachchuwaa yootanau tiyettido gishshau, Godaa Ayyaanai ta bollan de7ees. Qashettidaageetussi birshshettiyoogaa, qooqetussi xeelliyoo-gaa yootana mala, qassi qohettidaageeta qohuwaappe kessana mala, dosettida Godaa laittaa yootana mala, tana kiittiis.” Yesuusi tumuppe Masiyaa gidiyoo gishshau, i, “Hachchi nabbabettin, intte siyiyo wode, ha Xoossaa maxaafai giidoogee polettiis” yaagiis.—Luq. 4:16-21.

¹³ *Masee Galiila biittan haggazana haggazuwaabay kasetidi odettiis.* “Zaabiloonaa biittanne Nifttaaleema biittaa,” qassi “‘Aihuda gidenna asai de7iyoo Galiila’ giyo biittaa” xeelliyaa-gaan Isiyaasi hagaadan giidi xaafiis: “Xuman hemettiya asai wolqqaama poo7uwaa be7iis; qassi sakkana xuma biittan de7iyaageetuyyo poo7oi poo7iis.” (Isi. 9:1, 2) Yesuusi ba haggazuwaa Qifirinaahooma kataman, Galiila biittan doommiis; Zaabiloonanne Nifttaaleema biittan de'iya daroti i poo'issido ayyaanaabaa poo'uwan keehi go'ettidosona. (Maa. 4:12-16)

12. Masiyaa shaakkidi eranaadan maaddiya oosoy awugee?

13. Yesuusi Galiila biittan haggazana haggazuwaabay kasetidi odettidoy ayba ogiyaanee?

Yesuusi Galiilan, wozanaa denttettiya, Deriyaa Bolla Timirttiyaa tamarissii; ba kiittidoo-geeta doorii; wolqqaama malaatatuppe koy-roogaa yan oottiis; qassi hayquwaappe denni simmidi 500 gidiiya ba erissiiyo ashkkaaratuy-yo qonccidoy yaana gidennan aggenaa. (Maa. 5:1-7:27; 28:16-20; Mar. 3:13, 14; Yoh. 2:8-11; 1 Qor. 15:6) Yaatiyo gishshau, i 'Zaabiloona biittaaniinne Nifttaaleema biittan' sabbakiyoo-gan Isiyaasa hiraagaa poliis. Yesuusi Kawotet-taa kiitaa Israa'eela biittan harasankka sabbaki-doogee tuma.

Masee Oottanaagee Kasetidi Odettido Harabata

¹⁴ *Masee leemisuwan haasayana.* Mazamu-raawee Asaafi, "Taani etayyo haasayiyoo wode, leemisuwan haasayais" yaagidi yexxiis. (Maz. 78:2) Hagee Yesuusa xeelliyaaagan odettida-ba gidiiyoogaa Maatiyoosi qonccissii. Yesuusi Kawotettaabaa sanaafici giyo miitta ayfiyaa dhaaniinne irshshuwan leemisidoogaa yoo-ti simmidi, Maatiyoosi hagaadan giis: "Leemi-soi bannan [Yesuusi] issibaakka odenna; hanabaa yootiyaagee, 'Taani etayyo haasayiyoo wode leemisuwan haasayais. Sa7ai merettoo-sappe doommidi geemmida yohota odais' giidoo-gee polettana mala, heгаа i odiiis." (Maa. 13:31-35) Leemiso haasayay woykko leemisoy Yesuusi loytti tamarissanau go'ettido ogetup-pe issuwaa.

¹⁵ *Masee nu harggiyaanne daafuraa tookkana.* Isiyaasi "I tumu nu harggiyaa bau ekkiis; qassi nu azzanuwaakka tookkiis" yaagidi ka-setidi yootiis. (Isi. 53:4) Yesuusi PHeexiroosa bollotiyoo patti simmidi, haratakka pattidoogaa Maatiyoosi yootidi, "hanabaa yootiya Isi-yaasi, 'I nu sahuwaa bau ekkiis; qassi nu har-ggiyaakka tookkiis' giidoo-gee [polettidoogaa]" qonccissii. (Maa. 8:14-17) Yesuusi hegaap-pe hara daro wodetunkka harggidaageeta pat-tiis.

14. Mazamure 78:2 Yesuusi polidoy ayba ogiyaanee?

15. Isiyaasa 53:4y waanidi polettidaakko qonccissa.

¹⁶ *Masee lo'obaa ubbaa oottidaba gidikkonne daroti an ammanibookkona.* (Isiyaasa 53:1 *nabbaba*.) Kiittetida Yohaannisi ha hiraagay polettidoogaa qonccissii hagaadan giis: "[Yesuusi] heгаа keena wolqqaama malaataa eta sinttan oottikkokka, hanabaa yootiya Isiyaasi, 'Godau, nu markkatettaa ooni ammanidee? Godai ba wolqqa oona bessidee?' giidoo-gee tuma gidana mala, eti ammanibookkona." (Yoh. 12:37, 38) Hegaadankka, kiittetida PHauloosa haggazuwaa wode, Masiyaa Yesuusa xeelliyaaagan odettiya mishiraachuwa ammanidaageeti guutta.—Roo. 10:16, 17.

¹⁷ *Masiyaa asay coo ixkana.* (Maz. 69:4) Yesuusi, "Tana ixxiyaagee ta Aawaakka ixxees. Ooninne oottibeenna oosuwa eta giddon taani oottabeennabaa gidiiyaakko, etau nagara gidennan attana; shin ha77i eti taani oottido oosuwa be7idi, tanakka ta Aawaakka ixxidona. SHin eta higgiiyan, 'Tana coo ixxidona' geettetidi xaafettidaagee polettana mala, hagee haniis" giidoo-gee kiittetida Yohaannisi xaafiis. (Yoh. 15:24, 25) Ha sohuwan "Higgiiyaa" geettetidabay he wode de'iya Geeshsha Maxaafaa. (Yoh. 10:34; 12:34) Wonggeliyan xaafettidabay asay Yesuusa ixxidoo-gee, ubba Ayhuda haymaanootiyaa kaalettiyaageeti a keehi ixxidoo-gee qonccissees. Hagee bollikka, Kiristtoosi, "Sa7ai inttena ixkanau dandayenna; shin taani sa7aa oosoi iita gidiiyoogaa markkatiyo gishshau, tana ixxees" yaagiiis.—Yoh. 7:7.

¹⁸ Ibraysxxe Geeshsha Maxaafan Masiyaa xeelliyaaagan odettida hiraagata Yesuusi polido gishshau, koyro xeeetu layttan de'ida, Yesuusa kaalliyaaageeti, i Mase gidiiyoogaa eridosona. (Maa. 16:16) Ha huuphe yohuwan be'idoogaadan, Naazireete Yesuusa naatetta

16. Isiyaasa 53:1 Yesuusi polidoogaa qonccissiyaabaa kiittetida Yohaannisi ay yootidee?

17. Yohaannisi Mazamure 69:4y polettidoogaa xeelliyaaagan woygidee?

18. Nuuni ay oottiyoo-gee Yesuusi Mase gidiiyoogaa mintti ammananaadan maaddii?

de'uwaaranne haggazuwaara gayttidaagan polettida hiraagati hegeetuppe amaridaageeta. Masiyaa xeelliyaa odettida hara hiraagata qassi kaalliyaa huuphe yohuwan tobbana. He hiraagata xeelliyaa wotti dentti qoppiyoo-gee, Yesuus Kiristtoosi saluwan de'iya nu Aawaa Yihooway sunttido Mase gidiyoo-gaa min-tti ammananaadan maaddees.

Woygada Zaarutii?

- Yesuusa yeletaara gayttidaagan polettida hiraagati awugeetee?
- Masiyaa sinttan ogee waanidi giigidee?
- Isiyaasa shemppo 53n de'iya, Yesuusi polido hiraagati awugeetee?

MASIYAARA GAYTTIDOSONA!

“Nuuni Masiyaara gaittida.”—YOH. 1:41.

XAMMAQIYA YOHAANNISI ba erissiyo ash-
kkaaratuppe naa"atuura de'iiddi, Yesuusi yiyaagaa be'idi, “Xoossaa dorssai hageeho!” yaagiis. Inddiraasinne hara erissiyo ashkka-ray sohuwaara Yesuusa kaallidi, he galla aara pe'idosona. Guyyeppe Inddiraasi ba ishaa Simoon PHeexiroosa demmidi, ufayttiiddi, “Nuuni Masiyaara gaittida” giidi a Yesuusakko ekkidi biis.—Yoh. 1:35-41.

² Takkidi, Inddiraasi, PHeexiroosinne harati Geeshsha Maxaafaappe loytti akeekidi, Naazireete Yesuusi qaala gelido Mase gidiyoo-gaa sirennan yootana danddayoosona. Masiyaara gayttida hiraagata ubbatoo pilggiyoo-gee, Xoossaa qaalaanne i Tiyidoogaa nuuni mintti ammananaadan maaddees.

'Be'a, Ne Kawoy Yees'

³ *Masee bonchuwan Yerusalaame gelana.* Zakkaariyaasi hananabaa kaallidi de'iyaa-gaa-

1. Inddiraasi, “Nuuni Masiyaara gaittida” yaagidoy aybissee?
2. Masiyaara gayttida hara hiraagata pilggiyoo-gaa nuuni ayba go"aa demmiyoo?
3. Yesuusi bonchuwan Yerusalaame gelido wode polettida hiraagati awugeetee?

dan yootiis: “Nenoo Xiyooone katamau, ufaita! Nenoo Yerusalaame katamau, ilila! Be7a, xoonida ne xillo kawoi neekko yees. Ne kawoi ashkke gididi, hariyaa bolli, hare maraa bolli uttidi, neekko yees.” (Zak. 9:9) Mazamuraa-weekka, “GODAA sunttan yiya asi anjettidaagaa gido!” yaagidi xaafiis. (Maz. 118:26) Asay hegaadan oottanaadan denttettiday Yesuusa gidenna. SHin, he cora asay keehippe ufayttiiddi hegaadan oottidoogan hiraagay polettiis. Intte he taarikiyaa nabbabiyo wode, he hanotaa be'iyabadaanne ufayttidi hombbociya asaa cenggurssa siyiyaabadan qoppite.—**Maatiyoo-sa 21:4-9 nabbaba.**

⁴ *Yesuusi Mase gidiyoo-gaa daroti ammani-beennaba gidikkokka, Xoossaa matan i al'o.* Naqaashan ammananau koyennaageeti, kasetidi odettidaagaadan Yesuusa 'ixxidisonanne bonchibookkona.' (Isi. 53:3; Mar. 9:12) SHin Xoossay ba ayyaan denttettin, mazamuraa-wee kaallidi de'iyaa-gaadan xaafiis: “Gimbbi-yaageeti karidi ixrido shuchchai, godaa xaphu-waa minttiya ubbaappe aadhdiya shuchcha

4. Mazamure 118:22, 23y polettidooy ayba ogiyyaanako qonccissa.

Yesuusi bonchuan Yerusalaame gelidoogan polettida hiraagay awugee?

gidiis. Hagee GODAI oottidobaa.” (Maz. 118: 22, 23) Yesuusi bana ixxiya, haymaanoottiya kaalettiyaageeti, ha xiqisiyaa hassayanaadan yootiis; PHeexiroosi qassi, hegee Kiristtoosa bolla polettidoogaa yootiis. (Mar. 12:10, 11; Oos. 4:8-11) Yesuusi Kiristaane gubaa'iyau 'goda xaphuwaa minttiya shuchcha gidiis.' Xoosaa dosenna asay a ixxidaba gidikkokka, “Xoosaa matan i doorettida al77o.”—1 PHe. 2:4-6.

Issoy A Kaddiis; Harati A Aggi Bayidosona!

⁵ *Laggetuppe issoy iita gididi Masiyaa kaddanaagee kasetidi odettiis.* Daawiti kasetidi, “Taani ammanettiyo ta siiqo laggee, ta qumaa ta-naara miidaagee ba ginddiyaa ta bolli denttiis” yaagiis. (Maz. 41:9) Qumaa issippe miya asata asay laggedan xeellees. (Doo. 31:54) SHin Asqoroootu Yihuday Yesuusa kaddiyooogan keehi iitabaa oottiis. Yesuusi bana kaddiya uraabaa ba kiittidoogeetuyyo, “Taani intte ubbaabaa haasayikke. Taani dooridoogeeta erais; shin Xoosaa maxaafai, ‘Taani barssidoogee ta ku-

5, 6. Masiyaa kaddiyooogaara gayttidaagan kaseti odettidabaynee polettidabay aybee?

shiyaa saxxiis’ giidoogee tuma gidanau bessees” yaagido wode, Daawita hiraagay polettidoogaa eta hassayissiis.—Yoh. 13:18.

⁶ *Kaddidaagee Masiyaa 30 biran bayzzana; hegee issi ayliyyaa bayzziyo waaga.* Zakkaariyaasa 11:12, 13n odettidaagadan Yesuusa kaddidaagee heгаа keena hirayso waagan a bayzzidoogaa Maatiyoosi yootiis. SHin Maatiyoosi hagee “hananabaa yootiya *Ermmaasi*” odidobadan qonccissidoy aybissee? Maatiyoosa wode, Zakkaariyaasa maxaafaa guj-jin Geeshsha Maxaafaa xuufeta issippe shiishshidoogan Er-

mmaasa maxaafay koyro gidennan aggenna. (Luqaasa 24:44ra gatta xeella.) Yihuday he miishshaa beeta maqidasiyan oli bayidi, biidi suletti hayqqido gishshau, he biran go'etti-beenna.—Maa. 26:14-16; 27:3-10.

⁷ *Masee erissiyi ashkkaratikka a aggi bayidi baqatana.* Zakkaariyaasi, “Dorsatti laalettanaadan, dorsaa heemmiyaagaa wora” yaagidi xaa-fiis. (Zak. 13:7) Niisaana 14, 33 M.Ln, Yesuusi ba erissiyi ashkkaratuyyo, “Hachchi qammi intte ubbai tana yeggi bayidi baqatana; aissi giikko, Xoosaa maxaafai, ‘Xoosai dorsaa heemmiyaagaa worana; worin dorsaa wudee laalettana’ yaagees” yaagiis. “Erissiyi ashkkarati he wode ubbati [Yesuusa] yeggi bayidi” baqatidoogaa Maatiyoosi yootido gishshau, hegee giidoogaadanka polettiis.—Maa. 26:31, 56.

Asay A Mootanne SHocana

⁸ *Asay Masiyaa shilootan essidi a bolli riddiis. (Isiyaasa 53:8 nabbaba.)* Niisaana 14n maallado Sanihediriine yaa'ay shiiqidi, Yesuusa kushiya qachidi, Rooma asa gidida,

7. Zakkaariyaasa 13:7y waani polettidee?

8. Isiyaasa 53:8y polettidooy ayba ogiyaanee?

biittaa haariya PHenxxeniya PHilaaxoosakko efidosona. PHilaaxoosi Yesuusa qori oychildi, ayba balanne demmibeenna. PHilaaxoosi Yesuusa birshshanau koyidi oychin, asay, “A kaqqa” yaagidi, iita bitanee Barbbaani birshshettanaadan yootidosona. PHilaaxoosi asaa u fayssanau koyidi, Barbbaana birshshiis; qassi Yesuusa garafidi, kaqqanau etau aattidi immiis. —Mar. 15:1-15.

⁹ *Worddo markkati Masiyaa bolli markkattana.* Mazamuraawiyaa Daawiti, “Wordduwaa markkattiyaageeti ta bolli denddoosona. Taani erennaban tana mootoosona” yaagiis. (Maz. 35:11) Hiraagan odettidaagaadan, “qeesa halaqatinne yaa7aa asai ubbai Yesuusa woranau a bolli worddo markka demmanau koyidosona.” (Maa. 26:59) “Daro asati a bolli wordduwaa markkattidosona; shin eta markkatettaa issi mala gidenna.” (Mar. 14:56) Yesuusa morkketti koyidoy Yesuusi hayqqanaadan gidiyo gishshau, asay wordduwaa markkattiyoogee etau aynne milatibeenna.

¹⁰ *Masee bana mootiyaageetu sinttan co’u gaana.* Isiyaasi, “I un77etiisinne qohettiis; shin ba doonaa pogibeenna. SHukkanau efiyo dorsaadan laageettiis; ba ikisiyaa meediyaageetu sinttan co77u giya dorssa maraadan, ikka ba doonaa pogibeenna” yaagidi hananabaa yootiis. (Isi. 53:7) Yesuusi, “qeesa halaqatinne dere cimati a mootin, etau ainne zaaro immibeenna.” He wode PHilaaxoosi, “Hageeti nena mootiyoobaa ubbaa siykkii?” yaagidi oychiis. SHin Yesuusi, “harai atto, issi qaalakka zaarennan ixxin, deriyaa haariyaagee daro garamettiis.” (Maa. 27:12-14) Yesuusi bana mootiyaageetuyoy iitabaa zaaribeenna.—Roo. 12:17-21; 1 PHe. 2:23.

¹¹ *Asay Masiyaa shocanaagaa Isiyaasi kasetidi yootiis.* Isiyaasi, “Taani ta zokkuwaa shoci-

9. Mazamure 35:11n kasetidi odettidaagaadan Yesuusa wode aybi hanidee?

10. Isiyaasa 53:7y waani polettidaakko qonccissa.

11. Isiyaasa 50:6ynne Mikiyaasa 5:1y waani poletidee?

yaageetussi, ta gacuwaakka buuchchaa shoddiyaageetussi aattada immaas. Ta som77uwaa kaushshaappenne cuchchaa cushettiyoosaappe genttabeikke” yaagidi xaafiis. (Isi. 50:6) Mikiyaasi, “Israa7eela kaalettiyaagaa gappataa gatiinan shocanau hanoosona” yaagidi hiraagaa yootiis. (Mik. 5:1) Ha hiraagati Yesuusaara gayttidaagan polettidoogaa, Wonggeliyaa xaafee Marqqoosi kaallidi de’iyaagaadan giis: “Etappe issooti issooti a bolli cushettaa doommidosona; a aifiyaa goozidi dechchidi, ‘Nena dechchidai oonee? Ane hananabaa yoota!’ yaagidosona; qassi naagiyaageetikka a qinxalliyaa baqqiiddi ekki efidosona.” Marqqoosi, wotaaddarati kaallidi de’iyaagaadan oottidoogaakka yootiis: “A huuphiyaa shombboqo gatiinan shocidosona; qassi a bolli cuchchidosona; gulbbatidi [qilliicciyoogan] ayyo goinnidosona.” (Mar. 14:65; 15:19) Asay hegaa malabaa a bolli oottanaadan denttettiya ay mooronne Yesuusi oottibeenna.

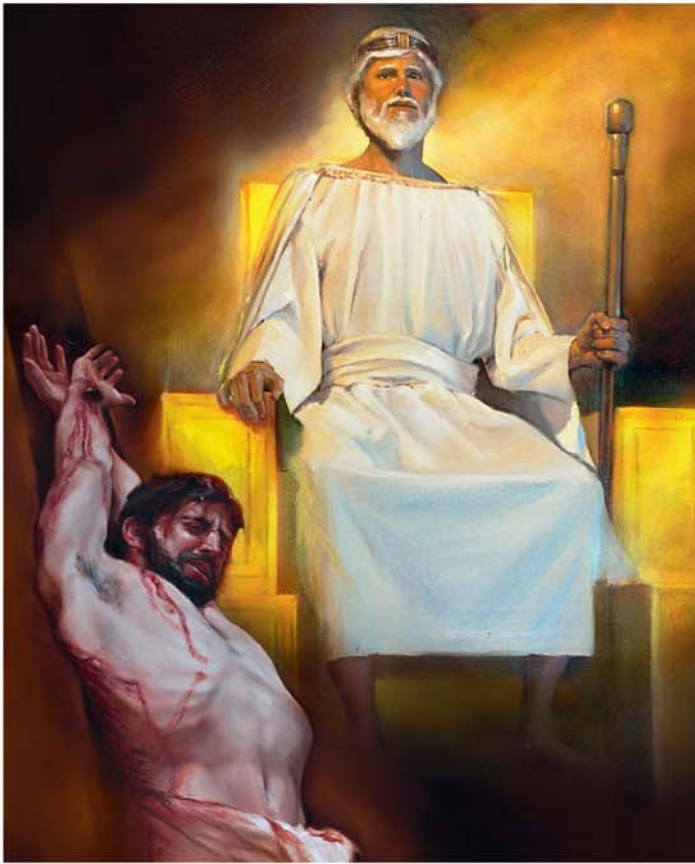
Hayqqana Gakkanaashin Ammanettiis

¹² *Masee kaqettiyo hanotay kasetidi odettiis.* Daawiti, “Iita asati cora kanatudan tana yuuyi aadhhdidi teqqoosona. Ta kushetanne ta tohota caddoosona” yaagiis. (Maz. 22:16) Wonggeliyaa xaafee Marqqoosi, Geeshsha Maxaafaa nabbabiyaageeti loyyti eriyoy hanotaa, “A kaqqiyo wode, maallado heezzu saate” yaagidi yootiis. (Mar. 15:25) Masee nagaranchatuura qoodettanaageekka kasetidi odettiis. Isiyaasi, “I ba shemppuwaa haiquwau aattidi immiis; yaatidi mooranchchatuura paidettiis” yaagidi xaafiis. (Isi. 53:12) “Naa77u panggata issuwaa appe ushachcha baggaara, qassi issuwaa appe haddirssa baggaara” kaqqido wode, ha hiraagay polettiis.—Maa. 27:38.

¹³ *Asay Masiyaa toochanaagaa Daawiti kase-*

12. Mazamure 22:16ynne Isiyaasa 53:12y Yesuusa bolli waani polettidee?

13. Mazamure 22:7, 8y Yesuusa bolli polettidooy ayba ogiyaanee?

tidi yootiis. (**Mazamure 22:7, 8 nabbaba.**) Yesuusi mittan kaqettidi waayettiyo wode asay a qilliiccidoogaa Maatiyoosi kaallidi de'yaagaadan yootiis: "Ogiyaara aadhdhiya asai Yesuusa karidi, ba huuphiyaa qaattiiddi cayiis. 'Bee-ta Maqidasiyaa qolada heezzu gallassa gidдон keexxiyaagoo, ne huuphiyaa ashsha; neeni Xoossaa Na7a gidikko, ane masqqaliyaa bollappe wodhdha' yaagiis." Hegaadankka, qeese halaqati higgiiyaa tamarissiyaageetinne cimati, qilliiccidi hagaadan yaagidosona: "Harata ashshiis; shin bana ashshanau danddayenna. I Israa7eela kawo; ane masqqaliyaa bollappe ha77i wodhdho; nuunikka qassi a ammanana. Xoossan i ammanettes; Xoossai a ashshana koyikko ane ashsho; aissi giikko, i bana, 'Taani Xoossaa Na7aa' gees." (Maa. 27:39-43) SHin Yesuusi heгаа ubbaa danddayidi, aynne iitaba zaaribeenna. I nuuyyo ayba lo"o leemisoo!

Yesuusi nu nagaraa gishshau hayqqiis; shin ha"i i Mase Kawo gididi haariiddi de'ees

¹⁴ *Asay Masiyaa maayuwana saamaa yeggana.* Mazamuraawee, "Ta maayuwaa shaakki ekkoosona; ta adussa maayuwana saamaa yeggoosona" yaagidi xaafiis. (Maz. 22:18) Rooma wotaaddarati "[Yesuusa] kaqqidoogaappe guyyiyan, a afalaa shaakkidi, saamaa yeggidii" ekkido wode hegee polettiis.—Maa. 27:35; **Yohaannisa 19:23, 24 nabbaba.**

¹⁵ *Asay Masiyau caala woynne eessaanne ciyyiyaa immana.* Mazamuraawee, "Taani namisettido wode, taayyo cammiya qumaa aattidosona. Taani saamettido wode, taayyo caala woine eessaa immidosona" yaagiis. (Maz. 69:21) Maatiyoosi kaallidi de'yaagaadan gidido wode he hiraagay polettiis: "Eti ciyyee walahettido woine eessaa Yesuusayyo uyanau immidosona; immin i heгаа ganxxi xeellidi, uyennan ixxiis." Guyyeppe, "etappe issoi woxxidi, gombbilla mala isponjiiyaa ekkidi, caala woine eessaa kunttiis; heгаа shombboqo gatimaa xeeran wottidi, ushshanau a doonaakko shiishshiis."—Maa. 27:34, 48.

¹⁶ *Xoossay Masiyaa aggi bayidaba milatana.* (**Mazamure 22:1 nabbaba.**) Hiraagan odettidaagaadan, "uddufun saatiyan Yesuusi ba qaalaa xoqqu oottidi, 'Elohee, Elohee, laamaa sabaqitaanii?' yaagiis. Hegaа giyoogee, 'Ta Xoossau, ta Xoossau, tana aissi aggadii?' giyoogaa." (Mar. 15:34) Yesuusi heгааadan gididoy, saluwan de'iya ba Aawan ammanettiyoogaa aggidoo gishshataassa gidenna. Kiristtoosi Xoossaayyo ubba wode ammanettidaagaa gididyoogee erettanaadan, Xoossay Yesuusa a

14, 15. Masiyaa maayuuwaranne ayyo caala woynne eessaa immiyooгaara gayttidaagan odettida hiraagati waani polettidaakko qonccissa.

16. Mazamure 22:1n de'iya hiraagay waani polettidaakko qonccissa.

morkketu kushiyaappe ashshibeenna. Yesuusi ba cenggurssa xoqqu oottidi, “Ta Xoossau, ta Xoossau, tana aissi aggadii?” giido wode, Mazamure 22:1y polettiis.

¹⁷ *Asay Masiyaa caddana; shin a meqettaappe issoynne meqqenna.* Yerusalaaamen de'iyaa asay “bantta caddidoogaa” be'ana. (Zak. 12:10) Mazamure 34:20y, “GODAI a mintti naagiyo gishshau a meqettaappe issoinne meqqenna” yaagees. Hegaara moggiya ogiyan, kiitettida Yohaannisi kaallidi de'iyagaadan xaafiis: “Wotaaddaratuppe issoi a [Yesuusa] miyyiyaa tooran caddiis; caddin sohuwaarakka suuttainne haattai goggi bayiis. Intte amanana mala, haggaa be7idaagee [Yohaannisi] markkattiis; i markkattiyoogekka tumaa; . . . Hegee hanidoogee Xoossaa maxaafai, ‘A meqettatuppe issoinne meqqenna’ giidoogee pollettanaassa. Qassikka Xoossaa maxaafai harai, ‘Asai ba caddidoogaa be7ana’ yaagees.”—Yoh. 19:33-37.

¹⁸ *Masee dure asaa duufuwan moogettana. (Isiyaasa 53:5, 8, 9 nabbaba.)* Niisaana 14n, omarssa heeraan Armmaatiyaasa katamaa asa gidida, “Yooseefa giyo issi dure bitanee” Yesuusa ahaa oychin, PHilaaxoosi ayyo immiis. Maatiyoosi gujjidikka haggaa giis: “[Yoosefi] Yesuusa ahaa ekkidi, geeshsha moogo afalan xaaxiis. Xaaxidi baayyo moogettana shuchchaa woocido ooratta gonggoluwaa giddon a ahaa wottiis; qassi he gonggoluwaa doonan gita shuchchaa gonddorssi wottidi, aggi bayidi biis.”—Maa. 27:57-60.

Mase Kawuwaa Sabbite!

¹⁹ *Masee hayquwaappe denddana.* Daawiti, “[Yihoowau] neeni tana Si7ooliyan aggalka” yaagidi xaafiis. (Maz. 16:10, NW) Yesuusi

17. Zakkaariyaasa 12:10ynne Mazamure 34:20y waani pollettidee?

18. Yesuusi duretu duufuwan moogettidoy ayba ogiyaanee?

19. Mazamure 16:10n de'iyaa hiraagay waani polettiidee?

moogettidosa biida naa"u maccaasati ay keena garmettidaakko qoppite. Eti yan issi kiitanchaara gayttin, i etau haggaa giis: “Daggammoppite. Masqqaliyaa bolli misimaariyan xishidi kaqqido Naazireeta Yesuusa intte kooyeta. I haggaa baawa; denddiichchiis. Eti a wottidosaa haggaa be7ite.” (Mar. 16:6) PHenxxa-qosxxe gallasi 33 M.Ln, kiitettida PHeexiroosi Yerusalaaamen shiiqida asau, “[Daawiti] Kiristtoosa dendduwaa sinttau xeellidi, ‘A shemppoi Si7ooliyan attibeenna; a bollaikka musi-beenna’ giidi yootiis” yaagiis. (Oos. 2:29-31) Xoossay ba siiqo Na'aa bollay musanaadan aggiigibeenna. Ubba Yihooway maalaaliya ogiyan ayyaana bollaa immidi Yesuusa denttiis! —1 PHe. 3:18.

²⁰ *Kasetidi odettidaaggaa, Xoossay, Yesuusi ba Na'aa gidiyoojaa yootiis. (Mazamure 2:7; Maatiyoosa 3:17 nabbaba.)* Asay Yesuusanne a Kawotettaa xoqqu xoqqu oottiis; nuunikka abaanne a lo"o haaruwaabaa haratuyyo ufayssan yootoos. (Mar. 11:7-10) Kiristtoosi matan ‘tumattetaa, ashkettetaanne xillottetaa gishshaa piriixiyo’ wode, ba morkketa ubba xayssana. (Maz. 2:8, 9; 45:1-6) A kawotettay kumetta sa'an sarottettayne ishaloy de'anaadan oottana. (Maz. 72:1, 3, 12, 16; Isi. 9:6, 7) Nuuni Yihoowa Markka gidiyooaggaa, a al"o Na'ay Mase Kawo gididi saluwan haariiddi de'iyoojaa awaajjiyoojee ayba gita maatee!

20. Masiyaa haaruwaa xeelliyagan kasetidi odettida hiraagay pollettidooy ayba ogiyaanee?

Woygada Zaarutii?

- Issoy Yesuusa kaddidooy, qassi harati aggi bayidooy ayba ogiyaanee?
- Yesuusi kaqettiyoogaara gayttidaagan kasetidi odettida issi issi hiraagati awugettee?
- Yesuusi qaala gelido Masiyaa gidiyoojaa neeni ammaniyoy aybissee?

YIHOOWA—‘SAROTETTA IMMIYA XOOSSAA’

“Sarotettaa Xoossai inttenaara ubbaara gido.”—ROO. 15:33.

SOHoy Yorddaanoosa SHAafaappe arshsho baggaara, Yaabooqa pinuwaa achan de'iya PHinii'eela mataana. Eesawi ba mentte ishaa Yaaqoobi ba biitti simmiiddi de'iyooгаа siyiis. I ba bayratettaa ba ishaa Yaaqoobau bayzoosappe 20 layttay aadhidaba gidikkokka, Eesawi 400 asata ekkidi yiiddi de'iyooгаа siyidi, Yaaqoobi i ha"ikka yiillotidi bana woranau koyanaakkonne giidi yayyiis. Yaatiyo gishshau, Yaaqoobi muleera 550ppe dariya mehiyaa citan citan shaakkidi Eesawassi imotaa immanaadan kiittiis. Citata laaggiya Yaaqooba ashkharati, a ishaya ayyo imotaa kiittidooгаа Eesawassi yootidosona.

² Yaaqoobinne Eesawi gayttiyo wode, Yaa-

1, 2. Doomettaabaa shemppo 32ninne 33n de'iya un"issiya hanotay aybee, wurssettan aybi hanidee?

qoobi xalatettan Eesawakko biidi laapputon a sinttan ziggiiis. Yaaqoobi ba ishaa wozanay qarettanaadan oottana danddayiya, keehippe koshshiya tanguwaa ekkiis. Eesawa kushiyaappe bana ashshanaadan Yaaqoobi Yihoo-wakko woossiis. Yihooway a woosaa zaaridee? Ee zaariis. Geeshsha Maxaafay, “Eesawi aara gaittanau woxxidi, a qooriyaa qoommidi ye-riis” yaagees.—Doo. 32:11-20; 33:1-4.

³ Kiristaane gubaa'iyaa sarotettaa moorana danddayiya metoy merettiyo wode, hanotaa giigissanau wozanappe baaxetananne bessiya tanguwaa ekkana koshshiyooгаа Yaaqoobanne Eesawa taarikee qonccis-sees. Yaaqoobi mooribeennaba, qassi Eesawa

3. Yaaqoobanne Eesawa taarikiyaappe nuuni ay timirtte demmiyoo?

Yaaqoobi Eesawaara sarotettaa medhanau ekkido, keehippe koshshiya tanggoy awugee?

naaqqibeennaba gidikkokka, sarotettaa medhana koyiis. Eesawi ba bayratettaa karidi, guutta misiraa woxiyan Yaaqoobayyo bayzziis. (Doo. 25:31-34; Ibr. 12:16) SHin Yaaqoobi Eesawaara gayttido wode oottidobay, nuunikka Kiristaane ishataura sarotettay de'anaadan nuuyyo danddayettidabaa ubbaa oottana koshshiyoojaa bessees. Hegee, tumu Xoossay nuuni sarotettaa medhanau woossiyo woosaa siyiyooqaanne oottiyoobaa anjjiyoogaakka bessees. Geeshsha Maxaafay, sarotettay de'anaadan nuuni ay oottana bes-siyaakko kaaletto gidiya hara daro leemisota yootees.

Kaallana Bessiyo Ubbaappe Aadhiya Lo"o Leemisuwaa

⁴ Sarotettaa medhiyoogan ubbaappe aadhiya lo"o leemisoy, 'sarotettaa Xoossaa,' Yihoowa. (Roo. 15:33) Yihooway nuuni aara sarotettan de'anaadan oottido ubbabaa qoppite. Nuuni Addaammenne Hewaani zaretta gidiyoogaadan nagaraa gaasuwan hayqqiyaageeta. (Roo. 6:23) SHin, Yihooway ba gita siiquwaappe denddidaagan ba siiqo Na'ay polo asa gididi yelettanaadan saluwaappe kiittiyoogan nuuni atosettaa demmiyo ogiyaa giigissiis. A Na'aykka eeno giidi azazettiis. I Xoossaa morkketu kushiyan ba shemppuwaa aatti immiis. (Yoh. 10:17, 18) Tumu Xoossay ba siiqo Na'aa hayquwaappe denttiis; denttin, Na'ay gukkida ba suuttaa waagaa woykko wozuwaa ba Aawaayyo sheedhiis; he wozoy bantta nagaraappe simmiyaageeti merinaa bashshaappe attanaadan oottees.—*Ibraawe 9:14, 24 nabbaba.*

⁵ Nagaraa gaasuwan asaa naati Xoossaa morkke gididosona; shin Yesuusa yarshshoy asaa naati Xoossaara sigettanaadan waatidi maaddii? Isiyaasa 53:5y, "I qaxxayettidoogan, nuuni saruwaa demmida; a masunttan nuuni paxida" yaagees. Xoossaa morkkedan qoo-

4. Asaa naata nagaraappenne hayquwaappe ashshanau Xoossay ay giigissidee?

5, 6. Yesuusa yarshshoy asaa naati Xoossaa dabbo gidanaadan oottidoy ayba ogiyaanee?

dettiyoogee attin, azazettiya asaa naati ha"i aara lo"o dabbotaa medhana danddayoosona. Geeshsha Maxaafay, "Nuuni Xoossaa aaro kehatettaa daruwaadan, Kiristtoosa su[u]ttan wozettida; hegan Xoossai nu nagaraa atto giis" yaagees.—Efi. 1:7.

⁶ Yihooway ba halchuwaa polanau Yesuusa go'ettiyoogaa Geeshsha Maxaafay yootees. Yihoowa halchoy, Yesuus Kiristtoosi 'gussido suuttan ubbabaa banaara sigettiyoogaa.' Xoossay banaara sigettiyo "ubbabaa" geetettidabati, 'saluwan de'iyabatanne sa'an de'iyabata.' Hegeeti aybee?—*Qolasiyaasa 1:20 nabbaba.*

⁷ Wozuwaa giigissoy, 'xillo' geetettida, ayaanan tiyettida Kiristtaaneti Xoossaa naata gididi 'Xoossaara sarotettan de'anaadan' oottiis. (*Roome 5:1 nabbaba.*) Eti saluwan de'iyoo hidootay de'iyoogetta, 'kawo gididi sa'aa haariyaageetanne qeese gididi Xoossaayyo oottiyaageeta' gidiyo gishshau, 'saluwan de'iyaaageeta' geetettidosona. (Ajj. 5:10) Hara baggaara, 'sa'an de'iyaaageeta' geetettidaageeti, bantta nagaraappe simmidi, sa'an merinaa de'uwaa demmiyaageeta.—Maz. 37:29.

⁸ Yihoowa a giigissuwau wozanappe galatiyoogan, PHauloosi Efisoonan de'iya, tiyettida Kiristtaanetuyyo kaallidi de'iyaaagan xaa-fiis: "Xoossaa maarotetta daro gidiyo gishshau, . . . nuuni ayyo azazettennan ixidi, harai atto ayaanan haiqqidaageeta gidinkka, i Kiristtoosaara nuuyyo de7uwaa immiis. Xoossaa aaro kehatettan intte attideta." (Efi. 2: 4, 5) Nu hidootay saluwan de'iyoojaa gidin, sa'an de'iyoojaa gidin, a maarotettaanne aaro kehatettau Xoossaa keehippe galatoos. Asaa naati banaara sigettanaadan Yihooway oottido ubbabaa nuuni qoppiyo wode, a wozanappe galatoos. Gubaa'iyaa sarotettaa moori-

7. Xoossaara sigettida, 'saluwan de'iyabatinne sa'an de'iyaabati' aybee?

8. Asaa naati banaara sigettanaadan Yihooway oottidobaa wotti denttidi qoppiyoogee inttena waati maaddii?

yaabay merettiyo wode, sarotettay de'anaadan Xoossay oottido, leemiso gidiaabaa nashshidi wotti dentti qoppiyoogee, sarotettaa mehdanau koshshiyaabaa nuuni oottanaadan denttettana bessennee?

Abrahaamanne Yisaaqa Leemisuwaappe Tamaariyoogaa

⁹ Abrahaama xeelliaagan Geeshsha Maaxafay, “Abrahaami Xoossaa ammaniis. Xoos-saikka hegaa ayyo xillotettan qoodiis . . . qas-si Xoossaa dabbo geetettidi i xeasettiis” yaagees. (Yaaq. 2:23) Abrahaama ammanoy i sarotettaa dosiyaagaa gidioogan qoncciiis. Leemisuwau, Abrahaama mehiyaa wudeenne dorssaa wudee corattido wode, a wudiyaa heemmiyaageetunne a ishaa na'aa Looxe wudiyaa heemmiyaageetu giddon ooshshay kiyiis. (Doo. 12:5; 13:7) He hanotaa giigissanau, Abrahaaminne Looxee dumma dumma sohuwaa biidi de'ana koshshiis. Ha metiya hanotaa Abrahaami waati giigissidee? Abrahaami ba bayrtettaanne Xoossaara bau de'iya dumma dabbotaa go'ettidi, ba ishaa na'ay ay oottana bessiyaakko odiyoogaappe sarotettaa mehdanau koyiyoogaa bessiis.

¹⁰ Abrahaami ba ishaa na'au, “Nuuni ishan-tta gidioo gishshau, ta giddooninne ne gid-don, ta wudiyaa heemmiyaageetu giddooninne ne wudiyaa heemmiyaageetu giddon ooshsha kessoppa” yaagiis. Abrahaami gujjidikka, “Biitta ubbai ne sinttan de7ennee? Ane nuuni shaahettoos; neeni haddirssa baggi biikko, taani ushacha baggi baana; neeni ushachcha baggi biikko, taani haddirssa baggi baana” yaagiis. Looxee aradda biittaa dooriis; shin Abrahaamee Looxee oottidoban yiilloti-beenna. (Doo. 13:8-11) Guyyeppe, bonqqiya olanchati Looxa omooddido wode Abrahaami a ashshanau guyye gibeenna.—Doo. 14: 14-16.

9, 10. Abrahaama wudiyaanne Looxe wudiyaa heemmiyaageetu giddon ooshshay kiyido wode, Abrahaami sarotettaa medhidoy ayba ogiyaanee?

¹¹ Abrahaami, Kanaane biittan ba shooron de'iya Pilisxxeematuurakka sarotettan de'anau koyiyoogaa waati bessidaakko qoppite. Abrahaama ashkkarati Berssaabehi giyo-san bookkido haattaa ollaa Pilisxxeemati wolqqan 'ekkidosona.' Oyddu kawotuura olettidi ba ishaa na'aa omooduwaappe naxa kessida, Abrahaami ayba tanggo ekkanee? Etaara olettidi ba haattaa ollaa wotti ekkiyoogaappe, Abrahaami aggi bayanau koyiis. Takkidi, Pilisxxeematu kawoy Abrahaameera sarotettaa maachaa maacetanau akko yiis. Pilisxxeematu kawoy, Abrahaamee ba zaretuyyo kehanaadan a caaqissiis; Abrahaamee Pilisxxeemati wolqqan ekkido ba haattaa ollaabaa yootidoy hegaappe simmiina. Kawoy hegaa siyido wode keehippe dagammidi, he haatta ollaa Abrahaamayyo zaariis. Abrahaami bete gididi he biittan saruwan de'iis.—Doo. 21:22-31, 34.

¹² Abrahaama na'aa Yisaaqi ba aawaagaadan sarotettaa dosiyoogaa bessiis. Yisaaqi Pilisxxeematuura merettida metuwaa giigissido hanotaappe hegaa akeekoos. Koshay dendidin, Yisaaqi ba soo asaa ekkidi, Neegeeban de'iya Beerilahiro'i giyo bazuwaappe Pilisxxeeman de'iya biitta ubbaappe aradda gidida Garaara biis. He sohuwan Yihooway Yisaaqa kattay keehi ayfanaadaaninne a wudee corattanaadan oottidi anjjiis. Pilisxxeemati Yisaaqa qanaatiyoogaa doommidosona. Pilisxxeemati, Yisaaqi ba aawaagaadan duretenna mala koyidi, he heeran Abrahaama ashkkarati bookkido haattaa ollaa baridosona. Wurssettan, Pilisxxeematu kawoy, Yisaaqi 'banttappe shaahettidi baanaadan' yootiis. Sarotettan de'anau koyiya Yisaaqi, kawoy giidoogaadan oottiis.—Doo. 24:62; 26:1, 12-17.

¹³ Yisaaqi ba soo asaara harasan de'anau bin, a ashkkarati yan hara haattaa ollaa bookkidosona. Pilisxxeemati he haattaa ollaykka

11. Abrahaami ba shooron de'iya Pilisxxeematuura sarotettan de'idoy ayba ogiyaanee?

12, 13. (a) Yisaaqi ba aawaa leemisuwaa ayba ogiyan kaallidee? (b) Yisaaqi sarotettan de'anau oottidobau Yihooway a anjjidoy ayba ogiyaanee?

banttaagaa giidi ooshshaa kessidosona. Ba aawaa Abrahaamaagaadan, Yisaaqikka ooyetti-beenna. SHin Yisaaqi ba ashkkarati hara ollaa bookkanaadan oottiis. Pilisxeemati hegaakka banttaagaa giidosona. Yisaaqi sarotettaa gishshau giidi, ba soo asaanne bau de'iya ubabaa ekkidi, hara sohuwaa biis. Yisaaqi Rahoboota gi sunttido ollaa a ashkkarati yan bookkidosona. Guyyeppe, i keehi aradda gidida Berssaabehi biis; Yihooway a yan anjjiis; qassi ayyo, “Taani nenaara de7iyo gishshau, neeni yayyoppa; taani nena anjjana; ta ashkkaaraa Abrahaama gishshau ne zersettaa taani corayana” yaagiis.—Doo. 26:17-25.

¹⁴ A ashkkarati bookkido olla ubbay abaa gidiyoo gishshau, Yisaaqi olettana danddayees shin. Pilisxeematu kawoynne a oosanchati Yisaaqa oychanau Berssaabehi biidosona; biidi, aara sarotettaa maachaa maacettanau koyidi, “GODAI nenaara de7iyoogaa nuuni qoncciyani be7ida” yaagidosona. Gidikkokka, Yisaaqi olettiyoogaappe, sarotettaa gishshau darotoo issisaappe harasaa baanau koyiis. He wodekka i sarotettaa medhiya asa gidiyoo gee qoncciiis. Geeshsha Maxaafay hagaadan gees: “Yisaaqi [bana oychanau yiidaageetuuyo] gibiraa giigissin, miidosonanne uyidosona. Wonttetta gallassi maallado guuran danddidi, eti issoi issuwaara caaqettidosona. Yisaaqi eta moissin, eti appe saro shaahettidi biidosona.” —Doo. 26:26-31.

Yaaqoobi Keehi Siiqiyo Na'aa Leemisuwaappe Tamaariyoogaa

¹⁵ Yisaaqa na'aa Yaaqoobi “woppa asa” gidiyoo Geeshsha Maxaafay yootees. (Doo. 25:27) Kaseti be'idoogaadan, Yaaqoobi ba ishaa Eesawaara sarotettaa medhanau koyiis. Yaaqoobi, sarotettan de'anau koyiya ba aawaa Yisaaqa leemisuwaa kaallidoogee sirissenna.

14. Pilisxeematu kawoy aara sarotettaa maachaa maacettanau koyido wode, Yisaaqi sarotettaa medhiya asa gidiyoo ga waati bessidee?

15. Yooseefa ishannti ayyo keha qaalaa haasayana danddayibeennay aybissee?

Yaaqooba naati shin, bantta aawaa lo'o leemisuwaa kaallidonaa? Yaaqoobi ba 12 attuma naatuppe Yooseefaa keehi siiqees. Yooseefi ba aawau keehippe qoppiya, azazettiyaanne a bonchiya na'a. (Doo. 37:2, 14) SHin Yooseefa bayra ishannti a keehippe qanaatido gishshau, keha qaalaa ayyo haasayana danddayibookkona. Qaretaa xayidi, eti Yooseefa ayllettau bayzzidosona; yaatidi, Yooseefi do'an meetettiis giidi qoppa mala bantta aawaa cimmidosona.—Doo. 37:4, 28, 31-33.

¹⁶ Yihooway Yooseefa anjjiis. Guyyeppe, Yooseefi Gibxxen kawuwaa Paaronappe kaalliya maatay de'iyoo ga gidiiis. Koshay denddin, Yooseefa ishannti Gibxxe biido wode, i he biittaa haariyaageetuugaadan maayido gishshau, eti a eribookkona. (Doo. 42:5-7) Yooseefi, ba ishannti ba bollinne ba aawaa bolli oottido qareti baynnabau kushe zaarana danddayees! I he injjiyan haluwaa kiyiyoogaappe etaara sarotettaa medhanau koyiis. Ba ishannti wozanappe zil"ettidoogaa akekidi, ba oonatettaa etau qonccissiiis; i haggadan giis: “Intte tana haggau baizzido gishshau, zil77ettoppitenne yiillotoppite; aissi giikko, Xoossai tana intteppe sinttau kiittidoogee asaa shemppuwaa ashshanaassa.” Yaatidi, Yooseefi ba ishannta ubbaa yeridi, eta bollan yeekkiis.—Doo. 45:1, 5, 15.

¹⁷ Eta aawaa Yaaqoobi hayqqi simmin, Yooseefa ishannti i haluwaa kiyanaakkonne giidi qoppidosona. Eti bantta hirggaa ayyo yootido wode, “Yooseefi yeekkiis.” Sarotettaa dosiya Yooseefi, “‘Yayyoppite; taani inttenanne intte naata mizana' yaagidi, eta minttettidi keha qaalaa haasayiis.”—Doo. 50:15-21.

“Nuna Tamaariisanau Xaafettiis”

¹⁸ PHauloosi, “Xoossaa maxaafai nuuyyo immiyo gencnaaninne minttettuwan nuuni

16, 17. Yooseefi sarotettaa dosiyaagaa gidiyoo ga ba ishanntuuyo waati qonccissidee?

18, 19. (a) Ha huuphe yohuwan be'ido, sarotettaa medhidaageetu leemisuwaappe ay timirtte demma-dii? (b) Kaalliya huuphe yohuwan ay be'anee?

demmana giidi ufaissan naagi uttidoogee de-7ana mala, Xoossaa maxaafan xaafettida ubabai nuna tamarissanau xaafettiis” yaagiis. (Roo. 15:4) Kaallana bessiyo ubbaappe aadhiya lo"o leemiso gidida Yihoowa gujjin, Geeshsha Maxaafay yootiyo Abrahaama, Yisaaqa, Yaaqoobanne Yooseefa leemisuwaa tobbiyoo-gan waani go'ettidoo?

¹⁹ Yihooway, nagarancha gidida asaa naatuura sigettanau oottido ubbabaa wotti denttidi qoppiyoogee, nuunikka haratuura sarotettan de'anau danddayettida ubbabaa oottanaadan denttana bessennee? Abrahaama, Yisaaqa, Yaaqoobanne Yooseefa hanotay, yelidaageeti bantta naati haratuura sarotettan de'anau lo"o leemiso gidana danddayoogaa bessees. Sarotettaa medhanau koyiyaageeti oottiyoo-baa Yihooway anjjiyoogaakka he taa-riketi qonccissoosona. PHauloosi Yihooway

‘sarotettaa immiya Xoossaa’ gidiyoo-gaa yootidoogee garamissenna. (**Roome 15:33; 16:20 nabbaba.**) Nuuni sarotettaa koyana koshshiyoy aybissakko, qassi sarotettaa medhiyaageeta gidana danddayiyoy ayba ogiyaanakko PHauloosi yootidobata kaalliya huuphe yohuwan be'ana.

Ay Tamaaradii?

- Yaaqoobi Eesawaara gayttana haniyo wode sarotettaa koyiyoo-gaa waati bessi-dee?
- Asaa naati banaara sigettanaadan Yihooway oottidobay neeni waatanaadan denttettii?
- Sarotettaa medhida Abrahaama, Yisaaqa, Yaaqoobanne Yooseefa leemisuwaappe ay timirtte demmadii?

SAROTETTA Koyite

“Ane nuuni sarotetta [ehiyaabaa] . . . koyoos.”—ROO. 14:19.

HA WODIYAN, alamiyan de'iya asaa giddon sarotettay baawa. Issi biittan de'iya, issi qaalaa haasayiya asaa giddonkka darotoo haymaanootiyan, polotikaaninne haraban issippetetti baawa. Hegaappe dumma hanotan, “zare ubbaappe, qommo ubbaappe, yara ubbaap-penne dumma dumma biitta qaala ubbaappe” yiidaba gidikkokka, Yihoowa asaa giddon issip-petettay de'ees.—Ajj. 7:9.

² Nu giddon de'iya sarotettay coo beettida-ba gidenna. He sarotettay de'ana danddayi-do waanna gaasoy, nu nagaraa gishshau ba suuttaa gussida, Xoossaa Na'an ammaniyoo-gan “nuuyyo Xoossaara sarotettai” de'iyoo gish-

1, 2. Yihoowa Markkatu giddon sarotettay de'idoy aybissee?

shataassa. (Roo. 5:1; Efi. 1:7) Hegaa bollikka, Xoossay ammanettidi baassi oottiyaageetuyyo geeshsha ayyaanaa immees; qassi geeshsha ayyaanaa ayfee sarotettaa gujjees. (Gal. 5:22) Nu issippetettay de'anaadan oottida harabay, nuuni 'sa'aabaa gidennaagaa.' (Yoh. 15:19) Hegaa giyoogee, nuuni polotika allaalliyan gelokko; qassi olaa olettokko giyoogaa. Geeshsha Maxaafay yootiyoo-gaadan, Yihoowa asati “bantta bisuwaa marasha, bantta tooraakka baaca kes-sanau” qoxxidosa.—Isi. 2:4.

³ Nuuni issoy issuwaara de'iya gaytotettan demmana danddayiyo sarotettay, nu ishata qohiyaabaa oottennan aggiyoogaappekka

3. Nuuni demmana danddayiyo sarotettay nuna aybiyyo denttettii, ha huuphe yohuwan ay be'anee?

aadhiyaabaa gujjees. Yihoowa Markkatu gubaa'iyaa de'ia asay dumma dumma zariyaapenne wogaappe shiiqidaba gidikkokka, nuuni 'issoy issuwaa siiqoos.' (Yoh. 15:17) Nu gidдон de'ia sarotettaappe denddaagan, "asa ubbau lo77obaa oottoos; shin ubbaappe aattidi, nu-naara ammanuwan de7iyaageetuyyo lo77obaa oottoos." (Gal. 6:10) Sarotettay de'io nu ayaana gannatee keehi al'oba gidiyo gishshau, nuuni a naagana koshshees. Hegaa gishshau, gubaa'e gidдон nuuni sarotettaa waati kaallana danddayiyaakko ane be'oos.

Nuuni Xubettiyo Wode

⁴ Eriissiyoo ashkkaraa Yaaqoobi, "Nuuni ubbikka daroban baleettes; issi urai ba haasayan mulekka balana xayikko, i bana naaganau danddayiya bali bainna asa" yaagidi xaafiis. (Yaaq. 3:2) Yaatiyo gishshau, Kiristaane gubaa'iyaa issoy issuwara maayettenna wodeenne issoy issuwaa qofaa bala ogiyan akeekiyo wodee de'ana danddayees. (Pili. 4:2, 3) Gidikkokka, naa"u asatu gidдон merettida metoy gubaa'iyaa sarotettaa moorennan giigana danddayees. Leemisuwau, nuuni issi uraa naaqqidaba gidikko, kaallana bessiyoo zoriyaa akeekite.—**Maatiyoosa 5:23, 24 nabbaba.**

⁵ Issi uri nuna naaqqiyo wode shin ay oottana koshshii? Nuna naaqqida uri nuukko yiidii, 'naaqaas' gaanaashin naagana koshshii? Koyro Qoronttoosa 13:5y, "Siiqoi naaqqetido-baakka paidenna" yaagees. Nuuni naaqqettiyo wode, atto giyoogaaninne heгаа dogiyoogan, giishin 'naaqqetidobaa paydennan' aggiyoogan sarotettaa kaalloos. (**Qolasiyaasa 3:13 nabbaba.**) Nu gidдон merettiya guutta metuwaa hegaadan giigissiyoogee lo"o; hegaadan oottiyoogee nu mala Kiristaanetuura sarotettan de'anaadaaninne nuuyyookka garssa sarotettay de'anaadan oottees. Geeshsha Maxaafay, "Moorida urau atto giyoogeekka bonchchis-sees" yaagees.—Lee. 19:11.

4. Nuuni issi uraa naaqqiyo wode sarotettaa kaallanau ay oottana danddayiyoo?

5. Nuuni naaqqettiyo wode sarotettaa kaalliyoogaa waati bessana danddayiyoo?

⁶ Nu bolli gakkida naaqoy nuuni aggi bayanau metiyaagaa gidikko shin ay oottana koshshii? Hegaa nuuni daro asau yootiyoogee aadhida eratetta gidenna. Hegaa mala zigirssay gubaa'iyaa sarotettaa moorees. He allaalliyaa giigissanau ay oottana koshshii? Maatiyoosa 18:15y, "Ne ishai nena naaqqikko, nerikka akko baada, a mooruwaa au yoota; i nebaa siyikko, ne ishaa balaappe zaaradasa" yaagees. Maatiyoosa 18:15-17y yootiyoo deexo nagaraabaa gidikkokka, paydo 15n de'ia zoriyaa hara wotetunkka oosuwan peeshshana danddayoos; nuna naaqqida uraakko biidi, kehatettan haasayissiyooagan aara sigettanau baaxetana koshshees.*

⁷ Kiitettida PHauloosi, "Hanqqettite; shin intte hanquwan nagaraa oottoppite. Intte hanqqetti uttidaashin, awai wulloppo. Xalahe halaqaayyo soho immoppite" yaagidi xaafiis. (Efi. 4:26, 27) Yesuusi, "Nena mootiyaagaara pirdda keettaa baidda ogiyan elle aara sigetta-ichcha" yaagiis. (Maa. 5:25) Hegaa gishshau, sarotettaa kaallanau, merettida metuwaa sohuwara giigissana koshshees. Aybissi giikko, masunttay sohuwara akkamettana xayikko goo'iyooogaadan, nu gidдон merettida metoykka sohuwara giigissana xayikko keehi aakees. Otorettiyoogee, qanaatiyoogee woykko miishshaa siiqiyoogee nu ishatuura merettida metuwaa nuuni sohuwara giigissennaadan teqqana mala paqqadana koshshenna.—Yaaq. 4:1-6.

Daro Asaa Giddon Ooshshay Merettiyo Wode

⁸ Issi issitoo gubaa'e gidдон merettiya metoy

* Sunntaa mooriyoogaanne geniyan cimmiyoogaa xeelliyaaagan Geeshsha Maxaafaa kaaletuwaa demmanau *Wochiyo Keelaa*, Xiqimita 15, 1999, sinttaa 17-22 xeella.

6. Nu bolli gakkida naaqoy aggi bayanau metiyaagaa gidikko, nuuni ay oottana koshshii?

7. Merettida metuwaa nuuni sohuwara giigissana koshshiyoy aybissee?

8, 9. (a) Koyro xeetu layttan Roomen de'ia Kiristaaneti issoy issuwara ooyettidoy aybiinee? (b) Hegaara gayttidaagan PHauloosi Roomen de'ia Kiristaaneta woygi zoridee?

naa"u asa xalla gidennan darota gujjana dandayees. Kiitettida PHauloosi ayyaanaa kaaletuwan etau dabddaabbiyaa xaafido, Roome Kiristtaanetu hanotay hegaa mala. Yan de'iya Ayhuda Kiristtaanetinne Ayhuda gidenna Kiristtaaneti issoy issuwaara maayettibookkona. He gubaa'iyann de'iya issoti issoti, shugo gidida woykko issi issibaa oottennaadan diggiya zoriya wozanay de'iyooqeeta toochoosona. SHugo zoriya wozanay de'iyooqeetikka hinkkootu bolli pirddoosona. SHin he naa"u qommo asatikka palamettiyoy issoy issuwaa buzo allaalliyaana. PHauloosi he gubaa'iyann de'iyaaqeeta woygi zoridee?—Roo. 14:1-6.

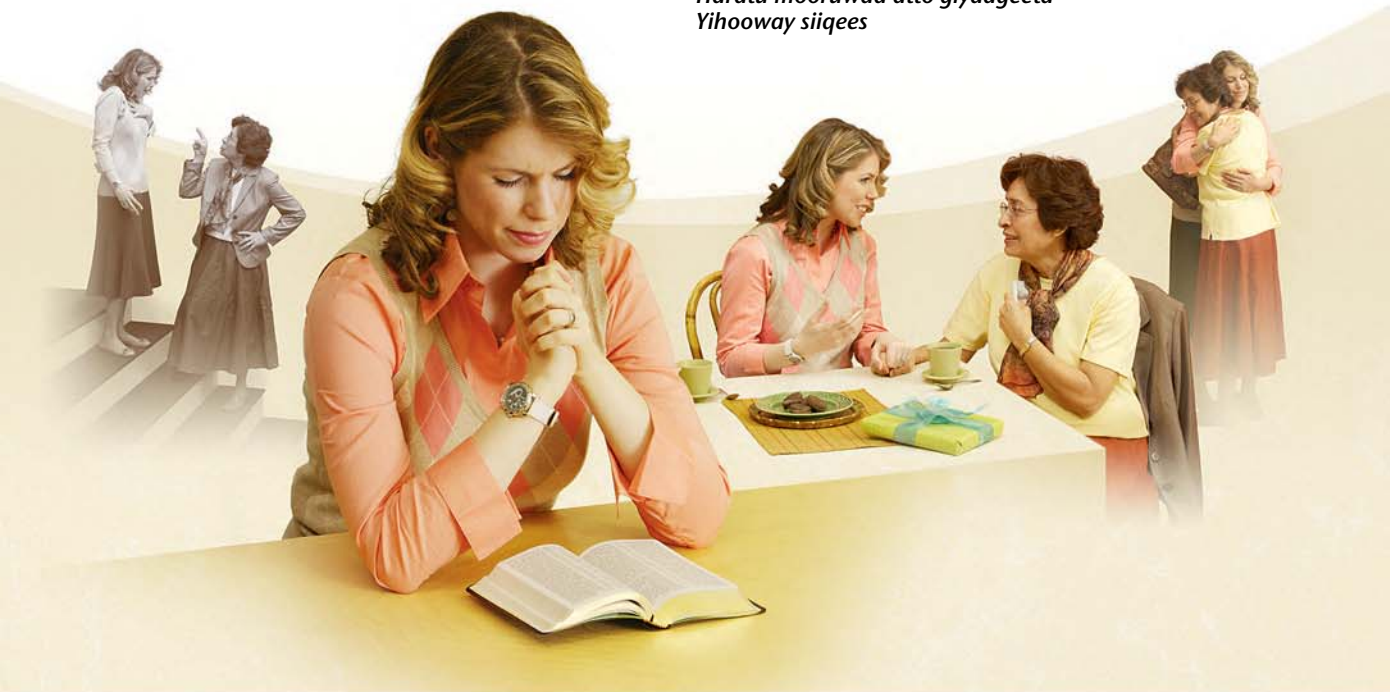
⁹ PHauloosi he ooyettiya naa"u qommo asatikka zoriis. Muuse Higgiyaa kaallana koshshennaagaa akeekidaageeti bantta ishata toochenna mala PHauloosi zoriis. (Roo. 14:2, 10) Muuse Higgee diggiyoobaa maanau shenetiya Kiristtaaneta hegaa mala qofay xubbana dandayees. PHauloosi, "Xoossaa oosuwaa quma gishshau bashshoppa; . . . Asho meennan woi

ushsha uyennan aggiyoogee woikko ne ishaa xubbiyaabaa aibanne oottennan aggiyoogee lo77o" yaagidi zoriis. (Roo. 14:14, 15, 20, 21) Hara baggaara, issi issibaa oottennaadan diggiya zoriya wozanay de'iyooqeeti aassi qoppiyaageeta, ammanettenna asadan pirddenna mala zoriis. (Roo. 14:13) I 'eti qoppnanau besiyooqaappe aattidi otoruwan qoppenna mala' yootiis. (Roo. 12:3) He yohuwan ooyettiya naa"u qommo asatikka PHauloosi zoriiddi, "Yaatikko, ane nuuni sarotetta ehiyaabaanne nuna issuwaa issuwaara minttettiyaabaa ubbaa koyoos" yaagiis.—Roo. 14:19.

¹⁰ Roomen de'iya Kiristtaaneti PHauloosa zoriyaa siyidi, koshshiyaabaa oottidoogaa ammanettana danddayoos. Ha wodiyankka, nu mala Kiristtaanetuura nuuni maayettennan aggiyo wode, Geeshsha Maxaafaa zoriyaa ashkettettan pilggidi oosuwan peeshshiyooqan,

10. Koyro xeetu layttan Roomen de'ida Kiristtaaneti oottidoogaadan, ha wodiyan merettiya metuwaa giigissanau waatana koshshii?

**Haratu mooruwaa atto giyaageeta
Yihooway siiqees**

merettida metuwaa siiquwan giigissana koshshennee? Gubaa'e gidдон darо asaa ooshshiyaabay ha wodiyan merettiyo wode, "issoi issuwaara sarotettan" de'anau Roome Kiristtaaneti oottidoogaadan, he asatika heгаа giigissana koshshees.—Mar. 9:50.

Gubaa'iyaa Cimati Maaddiyo Ogiyaa

¹¹ Issi Kiristtaanee ba soo asaara woykko ba mala Kiristtaaniyaara merettida metuwaa gubaa'iyaa cimau yootanau koyiyo wode cimay waatana koshshii? Leemiso 21:13y, "Hiyyeesaa waasuwa siyanaappe giidi, ba haittaa tucchiya uri, ikka waassana; waassin alliyaabai xayana" yaagees. Issi cimay 'ba hayttaa tuccana koshshennaagee' erettidaagaa. SHin hara leemisoy, "Kasetidi daannan mootiya uri baarigaarai yiidi a oichchana gakkanaashin, ubbatonkka he urai xillo milatees" yaagees. (Lee. 18:17) Cimay kehatettan siyana koshshiyaaba gidikkokka, naaqettidoogaa yootida uraa bagga gidennaadan naagetana koshshees. Cimay he yohuwaa siyidoogaappe guyyiyan, he uri bana naaqqiis giyo uraara he allaalliyaabaa haasayidaakkonne oychana danddayees. He cimay, naaqettida uray sarotettaa gishshau kaallana koshshiyoo Geeshsha Maxaafaa zoriyaakka yootana danddayees.

¹² Ooshshay merettiyo wode issi baggaa xal-laa siyosaara pirddiyoogee iita gidiyoo-gaa Geeshsha Maxaafan de'iyaa heezzu leemiso-ti qonccissoosona. PHoxiifaari ba maccaasiyaa, Yooseefi banaara wolqqan zin"anau koyiis gaada yootidobaa ammaniis. PHoxiifaari keehi-ppa yiillotidi, Yooseefa qasho keettan yeggiis. (Doo. 39:19, 20) Kawuwaa Daawiti, Xiibi ba goday Mafibosheeti Daawita morkketuura exatiis giidi yootidobaa ammaniis. Daawiti sohuwaara, "Be7a! Mafibosheetayyo de7iyaabai ubbai ha77i neessa" yaagiis. (2 Sam. 16:4; 19:25-27) Ayhudati Yerusalaame gimbbiyaa gimbbi-

11. Issi Kiristtaanee ba mala Kiristtaaniyaara merettida metuwaa yootiyo wode gubaa'e cimay ay oottana koshshii?

12. Issi uray maganniyo wode heгаа siyosaara pirddiyoogee iita gidiyoo-gaa qonccissiya leemisota yoota.

yoy Parsse kawuwaa bolli makkalanaassa giidi Ayhudatu morkketi Kawuwaa Arxxekssiisau yootidosona. Kawoy he wordduwaa ammanidi, Yerusalaamen gimbbiyo gimbbiyaa teqisiis. Hegaа gishshau, Ayhudati Xoossaa beeta maqidasiyaa keexxiyoogaa aggidosona. (Izi. 4: 11-13, 23, 24) Gubaa'iyaa cimati, issi allaalliyaa eesotidi kuuyennaadan PHauloosi Ximootiyoosa zorido zoriyaa eratettan kaalloosona.—**1 Ximootiyoosa 5:21 nabbaba.**

¹³ Ooyettida naa"u asatu qofaa akeeki simmidikka, "Ooninne baayyo aibakko eriyaabaa milatikko, i biron eranau bessiyoo-gaa eriichchibeen-na" yaagiya Geeshsha Maxaafaa zoriyaa hassayana koshshees. (1 Qor. 8:2) Eti ooyettanaadan oottidabaa ubbaа wursi eriyoo? He ooyettida asatubaa shin wursi eriyoo? Cimati heгаа mala yohuwaa daannatiyo wode, wordduwaaninne balettiya qofan cimettennaadan keehi naagetana koshshees. Xoossay sunttido Daannay, Yesuus Kiristtoosi xilluwan pirddees. I, "ba aiffee be7idoban coo pirdden-na; woikko ba haittai siyidoban coo kuuyenna." (Isi. 11:3, 4) Hegaappe dumma ogiyan, Yesuusi Yihoowa ayyaanaa kaaletuwaa kaallees. Gubaa'iyaa cimatikka heгааadan Xoossaa ayyaanaa kaaletuwaa kaallana bessees.

¹⁴ Cimati Kiristtaanetu gidдон merettida ooshshaa daannatanaappe kase, Yihoowa geeshsha ayyaanaa demmanau woossana koshshees; qassi eti Geeshsha Maxaafaanne 'ammanettida wozannaama ashkkaray' giigisiyo xuufeta go'ettiyoogan Yihoowa ayyaanay banttana kaalettanaadan paqqadana koshshees.—Maa. 24:45.

Sarotettau Giidi Oottana Bessennabaa

¹⁵ Kiristtaane gidiyoo-gaadan, nuuni sarotettaa koyanaadan zoree imettiis. SHin Geeshsha Maxaafay, "Bollappe yiya aadhdhida

13, 14. (a) Ooyettida naa"u asata xeelliyaa-gan nuuni erennabay aybee? (b) Cimati suure daannatanaadan aybi maaddii?

15. Issi Kiristtaanee oottido deexo nagaraa nuuni eriyaaba gidikko, heгаа cimatussi yootana koshshiyoy awudee?

eratetta *ubbaappe kase* geeshsha. Qassi sarotetta" yaagees. (Yaaq. 3:17) Sarotetta dosiya asa gidiiyoogee geeshsha gidiiyoogaappe kaallidi qonccidaba; heгаа giyoogee, Xoossay kessido geeshshatettaa maaraa naagiyoogaa, qassi i nuuppe koyiyoogaadan a xillotetta maaraa moggidi de'iyooгаа giyoogaa. Issi Kiristaanee deexo nagaraa oottidoogaa hara Kiristaanee eriyaaba gidikko, heгаа i cimatuuyo yootanaadan minttettana koshshees. (1 Qor. 6:9, 10; Yaaq. 5:14-16) Nagaraa oottida uri cimatuuyo yootana xayikko, he nagaraabaa eriya Kiristaanee etau yootana koshshees. Issi uri nagaraa oottida uraara sarotettan de'anau koyidi, heгаа cimatuuyo yootana xayikko, ikka nagaraa oottees.—Wog. 5:1; **Leemiso 29:24 nabbaba.**

¹⁶ Yeehu taarikee bessiyoogaadan, sarotetta koyiyoogaappe Xoossaa geeshshatettay kasetees. Xoossay Kawuwaa Akaaba keettaa asaa xayssanaadan Yeeha kiittiis. Akaabanne Elzzaabeeli na'a gidida, iita Kawuwaa Yoraami paraa gaariyaa laaggiiddi Yeehuura gayttanau yiidi, "Yeehuu, sa7i saroo?" yaagidi oychiis. Oychin Yeehu, "Ne aayee Elzzaabeeli eeгаа goinoinne bitainne heгаа keeni daridaashin, saroi waani de7anau danddayii?" yaagidi zaariis. (2 Kaw. 9:22) Hegaappe guyyiyan, Yeehu ba wonddafiyaa dafidi Yoraama wozanaa cad-diis. Gubaa'iyaa cimatika Yeehudan tangguwaa ekkoosona; bantta nagaraappe simmanau koyennaageetuura sarotettan de'anau koyidi, eti koshshiya tangguwaa ekkiiyoogaappe guyye gaana bessenna. Xoossaa sarotettay gubaa'iyana de'anaadan, eti bantta nagaraappe simmen-naageeti bohattanaadan oottoosona.—1 Qor. 5: 1, 2, 11-13.

¹⁷ Ishatu giddon merettiya metoy darotoo deexo nagara gidenna. Hegaа gishshau, haratu balaa siiquwan aggiyoogee daro lo'o. Xoossaa Qaalay, "Naaqettidi ba naaquwaa genttiya urai siiquwaa koyees; shin yoho zaari zaaridi wooci-

16. Yeehu Kawuwaa Yoraamaara gayttido wode oottidobaappe ay tamarana danddayiyo?

17. Sarotettay de'anaadan ubba Kiristaaneti ay oottana koshshii?

ya urai, ammanettiya laggeta shaakkees" yaagees. (Lee. 17:9) Ha zoriyaa kaalliiyoogee gubaa'iyana sarotettay de'anaadaaninne nuuyyo Yihoowaara lo'o dabbotay de'anaadan maadees.—Maa. 6:14, 15.

Sarotettaa Koyiyoogee Anjjuwaa Demissees

¹⁸ 'Sarotettaa ehiyaabaa' koyiyoogee nuuyo daro anjjuwaa demissees. Sarotettaara gayttidaagan Yihoowa leemisuwaa kaalliiyo wode, aara mino dabbotay de'iyooгеeta, qassi gubaa'iyaa issippetettaa naagiyaageeta gidooos. Gubaa'e giddon sarotettay de'anaadan baaxetiyoogee, nuuni "sarotettaa wonggeliyaa mishiiraachchuwaa" yootiyo asatuurakka waanidi sarotettan de'ana danddayiyaakko akeekanau maadees. (Efi. 6:15) Nuuni 'ubbaayyo kehiiyaageetanne danddayancha gidanau' bessees.—2 Xim. 2:24.

¹⁹ Nagaranchatikka xillotikka hayquwaappe danddanau de'iyooгаа hassayite. (Oos. 24:15) He hidootay ha sa'an polettiyo wode, "sa7ai merettoosappe doommidi" de'ida, dumma dumma wogan diccida, qassi dumma dumma eeshshay de'iyoo, miilooniyan qoodettiya asay hayquwaappe danddana! (Luq. 11:50, 51) Hayquwaappe danddiyaageeta sarotettaa ogiyaa tamarissiiyoogee gita maata. Nuuni sarotettaa medhiyaageeta gidanaadan ha wodiyan loohiiyoogee, he wode nuna keehippe maaddiyaaba!

18, 19. Sarotettaa koyiyoogee ayba go"aa demissii?

Ay Tamaaradii?

- Nuuni issi uraa naaqqidaba gidikko, sarotettaa koyiyoogaa waati bessana danddayiyo?
- Nuna hara uri naaqqiyo wode sarotettaa koyanau ay oottana koshshii?
- Ooyettida naa"u asatuppe issuwaa bagga gidiiyoogee eratetta gidennay aybissee?
- Sarotettau giidi oottana koshshennabay aybakko qonccissa.

Mooguwaara Gayttida Wogau Kiristtaanetu Xeelaa

SIIQIYO uri qoppennan hayqqiyoogee keehi azzanttiyaaba. Hegee dagamaanne hegaappe simmin wolqqaama azzanuwa kaalettees. Siiqiyo uri iita harggiyan daro wodiyau sahetidi hayqqiyooгаа be'iyoogee hegaappe dummaates; shin azzaniyoogeenne keehi seelettiyoogee antenna.

Siiqiyo uri ay mala hanotan hayqqikkokka, kayyottida ura maaddanne minttettana koshshees. Mooguwaara gayttidaagan Geeshsha Maxaafaara moggenna wogaa kaallanaadan harati kayyottida Kiristtaaniyaa bolli yedetaa gattana danddayoosona. Afirkkan daro biittatuuninne hara issi issi biittatunkka hegee meeze gididaba.

Kayyottida Kiristtaanee mooguwaara gayttida, Geeshsha Maxaafaara moggenna wogaappe haakkanau aybi maaddii? Hegaa mala paacee gakkiiyo wode, a mala Kiristtaaneti waatidi maaddana danddayiyoona? “Xoossaa Aawaa sinttan pokkoi baina geeshsha ammanoi haggaa; hegee augee giikko, aaya aawi baina naatanne waayettiya am77eta maaddanaagaanne sa7aa nagaraa qitaappe ba huuphiyaa naaganaagaa” gidiyo gishshau, ha oyshatu zaaroy Yihoowa ufayssana koyiya ubbaa keehi qofissiyaaba.—Yaaq. 1:27.

Issi Ammanuwaara Gayttidaba

Mooguwaara gayttida daro wogaa issi mala oottiyaabay, hayqqidaageeti mayzzati de'iyoo beettenna alamiyan de'oosona giyo ammanuwaa. Kayyottiya daroti eta ufayssanau issi issi wogaa polana bessiyaabadan qoppoosona. Woykko he wogaa polana xayikko heeraa asaa bolli qohoy gakkana giidi ammaniya shoorota azzanttana giidi yayyoosona.

Issi tumu Kiristtaanee asuu yayyidi, Xoossaa ufayssenna wogaa kaallana bessenna. (Lee. 29:25; Maa. 10:28) Geeshsha Maxaafay, “Paxa de'iyaa asati issitoo haiqqanau de'iyooгаа eroosona; shin haiqqidaageeti aibanne erokkona. . . . Neeni baanasan duufuwan oosoi, woikko hal-

chchoi, woikko eri, woikko aadhdhida eratetti baawa” yaagiyo gishshau, hayqqidaageeti aybanne erennaagaa akeekisseees. (Era. 9:5, 10) Yaatiyo gishshau, Xoossaa Yihooway beni wode ba asay hayqqidaageeta ufayssanau woy etaara haasayanau malennaadan yootiis. (Zaa. 14:1; 18:10-12; Isi. 8:19, 20) Geeshsha Maxaafay yootiyo ha tumay mooguwaara gayttidaagan aakkidi de'iyaa daro wogaara phalqqettees.

“Asho Gaytotettan Geeyiyoogaa” Xeelliyaaagan SHin?

Giddu Afirkkan issi issi biittatun, macha woy azini hayqqido uri hayqqida ba aqo laggiyau mata dabbo gidida uraara ashoo gaytotettaa polana koshshiyaabadan ammanoosona. Hegaadan oottana xayikko hayqqidaagee paxa de'iyaa so asaa qohiyoobadan ammanoosona. He wogay “asho gaytotettan geeyiyoogaa” geetettees. SHin Geeshsha Maxaafay aqo laggiyaappe hara oonaaranne poliyo ashoo gaytotettay ‘shaaramuxiyoogaa’ gidiyoogaa yootees. Kiristtaaneti ‘shaaramuxappe baqatana’ bessiiyo gishshau, Geeshsha Maxaafaara moggenna ha wogaa xalan eqettoosona.—1 Qor. 6:18.

Mersso giyo am"eebaa qoppa.* I azinay 1989n hayqqido wode, dabboti azinau mata dabbo gidida uraara ashoo gaytotettan geeyiyo wogaa a polanaadan koyidosona. A he wogay Xoossaa higgiiyaara phalqqettiyoogaa qonccissada, ixxis gaasu. Dabboti hidootaa qanxxidi, o cayidi aggidi biidosona. Issi aginappe guyyiyan eti i keettaa pati-pannidi, kaaraappe qorqqoruwa shoddi olidosona. Eti, “Ne ammanoy ane nena naagiyoogaa be'ana” giidosona.

Gubaa'ee Mersso minttettiis; ubba iyyo oorrata keettaa keexxiis. SHooro asay hegan keehi garamettidi, issoti issoti he oosuwa oottanau koyidosona; Kaatolike haymaanoottiya kaalliyaa, heeraa halaqaa machiyaa ubbaappe kasetada

* Ha huuphe yohuwan sunttati laamettidosona.

kaaraa kammiyo gattaa ehaasu. Merssa ammannettiyaaro gidada de'idoogee i naata minttettiis. Etappe oyddati hegaappe simmin Xoossa Yihoo-wayyo banttana geppidosona; qassi Gubaa'iyau Oottiyaageeti Loohiyo Timirtte Keettan mata wode loohidosona.

Asho gaytotettan geeyiyo wogaappe denddi-daagan, issi issi Kiristaaneti ammanenna ura ekkanaadan woy gelanaadan asay wolqqanttiis. Leemisuwau, machiyaa hayqqido layttay 70ppe bolla gidido uri eesotidi, hayqqida ba machee dabbo gidida issi yelagiyo ekkiis. I hegaadan oottiyoogan, asho gaytotettan geeyiyo wogaa polaas gaana danddayees. SHin Kiristaaneti "Godaa ammaniya asaa wogan" ekkanaadan Geeshsha Maxaafay yootiyoogaappe hegee phalqquetees.—1 Qor. 7:39.

Kumetta Qammaa Ahaa Naagiyo Siraataa

Daro biittan, kayyottidaageeti hayqqida ura son shiiqidi, kumetta qammaa xiskennan aqoosona. Darotoo he wogay bullachchaanne cengurssaa xoqqu ootti yexxiyo muuziqaa gujjees. Hegee hayqqidaagaa ufaayssiyaabadaaninne paxa de'iya so asaa gomiyaappe naagiyaabadan qofettees. Hayqqida uran nashettanau a mela sabbiyo haasayayka shiiqana danddayees. Issi uri haasayi simmin, hara uri haasayana gakkanaashin kayyottidaageeti haymaanoote mazamuriyaa yexxana danddayoosona. Sa'ay wonttana gakkanaashin hegaadan oottana danddayoosona.*

Hayqqidaageeti paxa de'iyaaageeta maaddana woy qohana danddayennaagaa Geeshsha Maxaafay bessiyo gishshau, issi tumu Kiristaanee kumetta qammaa ahaa naagiyo heгаа mala wogaa kaallenna. (Doo. 3:19; Maz. 146:3, 4; Yoh. 11:11-14) Iita ayyaanaa oosuwaa oottennaadan Geeshsha Maxaafay azazees. (Ajj. 9:21; 22:15) SHin issi am'e Kiristaaniyaa, harati iita ayyaana oosuwaa oottennaadan teqqanau metootana danddayausu. Eti kumetta qammaa i son ahaa naagiiddi aqanau o iisettana danddayoosona. Hegaala mala me-

* Issi issi doonaaninne wogan "ahaala naagiyoogaa" giya qaalay kayyottidaageeta minttettanau guutta wodiyaau eta soo biyoogaa malaatees. Hegan Geeshsha Maxaafaara moggennabi aybinne de'ennan aggana danddayees. *Beegottite!* Uddufune 22, 1979, sinttaa 27-8 xeella.

toy gakkido, kayyottida Kiristaaneta maaddanau eta mala Kiristaaneti ay oottana danddayiyoona?

Gubaa'iyaa cimati darotoo, Kiristaane so asaa dabbotanne shoorota yootidi ammannettiyoogan, eta maaddana danddayidosona. Hegaadan yooti simmin, he asati saruwan sooppe baanaunne hara galla mooguwau shiiqanau maayana danddayoosona. SHin issoti issoti hanqqettikko waatana danddayettii? Yootidi ammannantanau zaariid baaxetiyoogee ooshshaa denttana danddayees. "Godaa ashkarai . . . danddayanchcha gidanau besseesippe attin, ooyettanau bessenana." (2 Xim. 2:24) Hegaala gishshau, odiyoobaa maayenna dabboti he wogaa wolqqan polanau koyikko, am'e Kiristaaniyaanne i naati heгаа digganau eta wolqqaappe bolla gidana danddayees. SHin Geeshsha Maxaafay, "Ammanenna asatuura zuppitidi, giigenna oosuwaa oottoppite" yaagiyoogaa eti azazettiyo gishshau, banttan son polettiya worddo haymaanoote wogaa augganne kaallokkona.—2 Qor. 6:14.

Ha baaso siraatay mooguwaaassikka hanees. Worddo haymaanootiyyaa astamaaree kaalettiyo mazamuriyan, woosan woykko wogaa Yihoowa Markkati kaallokkona. Hayqqida uraa keetta asa gidida Kiristaaneti he sohuwan beettana koshshiyaabadan qoppikko, he siraataa kaallokkona.—2 Qor. 6:17; Ajj. 18:4.

Bonchettida Mooguwaa Siraataa

Yihoowa Markkati poliyo mooguwaa siraatan, hayqqidaageeta ufaayssanau poliyo wogi baawa. Kawotettaa Addaraashan, hayqqida uraa son woy mooguwaa sohuwan Geeshsha Maxaafan baasettida haasayay shiiqees. He haasayaa halchoy, Geeshsha Maxaafay dendduwaa hidootaanne hayquwaa xeelliyaaagan yootiyoobaa qonccissiyoogan kayyottidaageeta minttettiyoogaa. (Yoh. 11:25; Roo. 5:12; 2 PHe. 3:13) Geeshsha Maxaafan baasettida mazamuree yexettana danddayees; qassi he siraatay minttettiya woosan kuyettees.

Amarida wodeppe kase, Tohossa Afirkkaa pirezddanttiyaa, Nelsen Manddeela kaalo miicho gidida Yihoowa Markkiyaa hayqqin, heгаа mala moogo siraatay polettiis. He siraataappe simmin, Pirezddanttee haasayaa shiishshida

ishaa wozanappe galatiis. Bonchettidanne xoqqa maatay de'iyoo daro asati he sohuwaa yiidosona. Ministteretuppe issoy, "Taani hanno gakkanau be'ido moogo siraata ubbaappe hagee keehi bonchettidaagaa" yaagiis.

Azzano Maayuwaa Maayiyoogee Aynne Baawee?

Siiqiyo uri hayqqiyo wode Yihoowa Markkati kayyottoosona. Eti Yesuusagaadan afuxxana danddayoosona. (Yoh. 11:35, 36) SHin eti azzanidoogau malaata gidiyaabaa asa bessanau koshshiyaabandan qoppokkona. (Maa. 6:16-18ra gatta xeella.) Daro biittatun, am"e maccaasati hayqqida bantta azinaa ufayssanau dumma maayuwaa maayanaadan koyettees. Baliyaappe simmin, he maayuwaa unddena aginau, woy ubba issi layttau maayana bessees; hegae maayiyooгаа aggiyo wode, hara bullachaa kessoosona.

Azzanidoogaa bessiya malaataa go'ettennaagee hayqqida ura hanqetissiyaabandan qofettees. Hegaa gishshau, Swaazilandden issi issi heeran zariyaa halaqati Yihoowa Markkata eta keettaappenne heeraappe yedettidosona. Gidikkokka, harasan de'iyaa eta Kiristtaane ishata ubbaton he ammanettida Kiristtaanetussi koshshiyaabaa kunttidosona.

Swaazilandde Xoqqa Pirdda Keettay Yihoowa Markkati bantta soonne bantta de'iyoo heeri simmanaadan yootiyoogan etau pirddiis. Hara hanotan, azinay paxa de'iiddi ba machiyaa azzano maayuwaa maayana koshshennaagaa qonccissido, dabddaabbiyaanne teeppiyan duuqqidoogaa immada, issi am"e Kiristtaaniyaa ba aquwan takkaasu. Yaatiyoogan, ba azinaa tumuppe bonchiyoogaa bessana danddayaasu.

Issi uri hayqqanaappe kase, mooguwaara gayttida kaaletuwaa qonccissiyoogee, ubba qassi Geeshsha Maxaafaara moggennabaa oottiyo meezee de'iyooosan keehi maaddees. Kaameruunen de'iyaa Viktora leemisuwaa qoppite. I ba baliyan asay kaallana bessiyo prograamiyaa xaafiis. Asa guuggiyau goynniyoogaa gujjiin, hayqqidaageetuura gayttida daro meezee de'iyoo wogaa kaalliyoogan erettida daro dabboti ayyo de'oosona. Viktori ba dabbotu gididon bonchettida asa gidiiyo gishshau, ba guuggiyaa asay hegae-

dan go'ettana danddayiyoogaa eriiis. Yaatiyo gishshau, Yihoowa Markkati ba baliyaa waatidi polana koshshiyaakko qoncce kaaletuwaa immiis. Hegee, a macheeyyoonne a naatuyyo hanotay metennaadan oottiis; qassi he moottan lo"o markkatettaa gidiiis.

Geeshsha Maxaafaara Moggenna Wogaa Kaallennaadan Naagettite

Geeshsha Maxaafaa eray de'iyoo issoti issoti haratuppe dummata de'anau yayyidosona. Eti yedetai gakkennaadan giidi, ahaa naagiyo wogaa poliyaaba milatiyoogan bantta shoorota ufayssanau malidosona. Kayyottidaageeta minttettanau eta soo biyoogee lo"oba gidikkokka, hegee hayqqida uraa son sima gidida moogo siraataa, baliyaa gallasaappe kase ubbaton omarssan polana koshshees giyoogaa gidenna. Hegaadan oottiyoogee hayqqida asaa xeelliyaaagan Geeshsha Maxaafay yootiyoobaa ammanennaba milatissiyo gishshau, hegee be'iyaa asaa xubbana danddayees.—1 Qor. 10:32.

Kiristtaaneti Xoossau goynniyoogaa bantta de'uwana kaseyanaadaaninne bantta wodiyaasuure go'ettanaadan Geeshsha Maxaafay zorees. (Maa. 6:33; Efi. 5:15, 16) Gidikkokka, issi issi heeran baliyaa gaasuwan asay gubaa'iyaa gayttida oosuwaa issi saaminttau woy hegaappe dariya wodiyaau aggi bayiis. Hegaa mala metoy Afirikkaa xallan de'iyaa gidenna. Issi baliyaa xeelliyaaagan, Tohossa Amarkkaappe kiitettida irpporttee hagaadan gees: "Heezzu gubaa'e shiiqotun shiiqida asaa qooday keehi guutta. Tammu gallassa gidiiya wodiyaau haggaa zuwaa kiyanau shiiqiyo shiiquwaa yiiday baawa. Ubba gubaa'iyaa yame gidennaageetinne xinaateti nu ishatauppenne michotuppe issoti issoti he wogaa kaalliyoogaa be'idi garamettidosonanne hidootaa qanxxidosona."

Issi issi heeran, kayyottida so asay baliyaappe simmin banttanaara guuttatabaa maanaadan mata laggetuppe amaridaageeta bantta soo shoobbana danddayoosona. SHin Afirikkaan daro heeran, baliyaa biida xeetan qoodettiya asay hayqqida uraa soo biidi gibiraa maanau naagees; hegae mala wode darotoo mehee shuhettees. Kiristtaane gubaa'iyaa de'iyaa issoti issoti he meeziyaa

kaallidosona; hegee hayqqidaageeta ufayssanau poliyo bullachaa meeziyaa eti ammaniyoobadan harati qoppanaan oottiis.

Yihoowa Markkati poliyo mooguwaa siraatay kayyottidaageetussi tooho gidenna. Yaatiyo gishshau, mooguwau kessiyo daro miishshaa zaaretti ekkana mooguuwaasaa biida asay shocciyo hanotaa giigissana koshsenna. Hiyyeesa am"etussi koshsiiya miishshay baynaba gidikko, gubaa'iyaa de'iyaa harati ufayttidi maaddanaagee erettidaagaa. Hegaa mala maadoy gidennaba gidikko, miishshi koshsiiyoogeeta maaddiyo ogiyaa gubaa'iyaa cimati giigissana danddayoosona.—1 Xim. 5:3, 4.

Mooguwaara gayttida woga ubbay Geeshsha Maxaafaa baaso siraataara ubbatoo phalqettena. PHalqqettiyo wode Kiristtaaneti Geeshsha Maxaafaara moggiyaabaa oottanau murttooso-

na.* (Oos. 5:29) Hegee metuwaa yaa gujjana danddayikkokka, Xoossau oottiya daroti he metuwaa xooni kiyidoogaa markkattana danddayoosona. Eti "minttetto ubbaa Xoossaa" Yihooway immiyo wolqqaaninne metuwaa wode minttettida eta mala Kiristtaaneti siiquwan maaddidoogan hegaadan oottidosona.—2 Qor. 1:3, 4.

* Mooguwaara gayttida wogay Kiristtaanetu bolli daro paaciyaa kaalettana danddayiyo heeran, Xammaqettana giigettiyaageeti bantana gakkanabau giigettanaadan cimati maaddana danddayoosona. *Giigettiidaageeta* giya maxaafaappe woy *Eta Xammaqite* giya bukleetiyaappe hegeetuura oyshata tobbanau gayttiyo wode, shemppuwaa, nagaraa, hayquwaanne worddo haymaanooyyaa walakkiyoogaa xeelliyaa oyshatun akeekan tobbana koshshees. Hegeetun tobbana danddayiyo gujo oyshati de'oosona. Hegaa mala hanotay merettiyo wode Xoossaa Qaalan koyettiyaabay aybakko xammaqettana giigettiidaagee eranaadan cimati he sohuwan Geeshsha Maxaafaara moggenna moogo wogaabaa qofaa yootana danddayoosona.

Bantta Mino Equwaa Gishshau Anjettidosona

Sibonggila Swazilandden de'iyaa xala am"iyo. Ba azinay hayqqi simmin, daroti hayqqidaageeta ufaysses giidi qoppiyo wogaa kaallennan ixxaasu. Leemisuwau, ba huuphiyaa meedettabeykku. (Zaa. 14:1) So asaappe hospunati hegan hanqqettidi, wolqqan i huuphiyaa meedidosona. Eti Yihoowa Markkati Sibonggilo minttettana i soo beenna-dankka diggidosona. SHin Kawotettaa kiitan ufayttiya hara asati cimati iyyo kiittiyo minttettiya dabddaabbiya ufayssan ekkidi boosona. Sibonggila kayyuwau maayiyo dumma maayuwa maayanaadan asay naagiyo gallassi, garamiyaabay haniis. He son erettida issi bitanee a kayyuwaa wogaa kaallennan ixidoogaa xeelliyaaagan haasayissanau asaa shiishshiis.

Sibonggila hagaadan gaasu: "Kayyuwau maayiyo kareta maayuwa maayiyoogaa ta ammanoy paqqadiyaakkonne tana oychidosona. Ta equwaa yoota simmin, wolqqan maayanaadan ootennaagaa tau yootidosona. Tana garamidabay, bessenna ogiyan tana oyqqidogaunne ta koyennan ta huuphiyaa meedido gishshau ubbatikka maarotaa oychidosona. Eti ubbay taani atto gaanaadan oychidosona." Guyyeppe, Sibonggila michiyaa Yihoowa Markkatu ammanoy tuma gidiiyoogaa ammaniyoogaa yootaasu; qassi Geeshsha Maxaafaa bana xanna'issanaadan oychaasu.

Hara leemisuwaa be'ite: Tohossa Afirka biitan de'iyaa Benjamini ba aaway qoppennan hayqqidoogaa siyiyo wode ayyo layttay 29. He wode eta son Yihoowa Markki Benjamina xalaala. Mooguwaa sirataa wode, ubba asay duufuwaa mataara aadhiiddi wonggiriya bolli kophe biittaa yegganaadan koyettes.* Mooguwaappe simmin, so asay ubbay huuphiyaa meedettana koshshees. Benjamini he wogaa polibeenna gishshau, shoorotinne so asay hayqqida a aawaa ayyaanay a qaxxayanaagaa yootidosona.

Benjamini, "Taani Yihoowan ammanettido gishshau aynne hanabeykke" yaagiis. So asay i aynne hanibeennaagaa akeekiis. Takkidi, etappe daroti Yihoowa Markkatuura Geeshsha Maxaafaa xanna'iyooogaa doommidi, bantana Xoossau geppidoogaa bessana xammaqettidosona. Benjamini shin? I kumetta wodiya wonggeliyaa yootiyaagaa gidiiis. Aadhida amarida layttatun, gubaa'eta bollaara geeddiyaagaa gididi oottiyo gita maataa demmiis.

* Duufuwan ciishshaa wottiiyoogee woykko kophe biittaa yeggiyoogee aynne qohennabandan issoti issoti qoppana danddayoosona. SHin moottan de'iyaaageeti hayqqidaageeta ufayssiyoobadan hegaa xeelliyaa gidikko woykko worddo haymaanooyyaa astamaaree hegaa kaalettiyooba gidikko, issi Kiristtaanee he wogaappe haakkees.—*Beegottite!* Laappune 22, 1977, sinttaa 15 xeella.

Xoossay issi zariyaa haraappe xoqqu ootti xeellii?

■ CHiikka. Geeshsha Maxaafay qoncciyaa, “Xoossai asa som77o xeellenna; shin dere ubban baassi yayyiyaagaanne xillo ooso oottiyaagaa [galatees]” yaagees.—Oos. 10:34, 35.

Ha allaalliyaara gayttidaagan Xoossaa xeelay, polo gidenna asaa naatuugaappe keehi xoqqa. Daro asay issi zaree (darotoo baagee) haraappe yallisees giidi qoppees. Hegaa mala xeelay kaallidi de'yaagaadan xaafida CHARLES DARWIN qofaa qonccisees: “Sinttappe issi wode, . . . eran keehi dichida asa zaree eri baynna asa zariyaa muleera xayssidi, hegaa sohuwaa laattana.” Bantta zaree yallisiyaabadan qoppiyaageeti hara darotu bolli wolqaama qohuwaa gattiyoogee azzanttiyaaba.

Issi zaree haraappe yallisiyaabadan qoppiyoogee bessiyaabee? Leemisuwau, saynisee issi zaree meretan haraappe yallisa gidiyooqau naqaasha demmidee? Hegaappe dumma hanotan, asaa zariyaabaa xanna'yaanne Okisford Yuniversttiyaa profeseree, Breyin Seykesi hagaadan giis: “Asaa zariyaa woykko sheeshshaa shaakki eranau maaddiyaabi aybinne asa jiiniyan de'enna. . . . Giriike asaa Di en ee woykko Xaaliyaa biittaa asa jiine giyoobi de'yaakkonne asay tana darotoo oychees; shin hegaadan giyoobi baawa. . . . Nuuni ubban issi mala gaana danddayettes.”

Hegaa xeelliyaagan saynisee akeekidobay Geeshsha Maxaafay yootiyoobaara moggees. Xoossay issi bitaniyaanne issi maccaasiyo medhidooqaa, qassi asaa naatu ubbau denddoy he asata gidiyooqaa Geeshsha Maxaafay yootees. (Doo. 3:20; Oos. 17:26) Hegaa gishshau, Xoossay asaa naata ubbaa issi zaredan xeellees.

Asa meray woy som"oy ay malakka gido, hegee Yihooway he uraa xeelliiyo hanotan dummatetta medhenna. SHin i hara keehi koshshiyaabaa, giishin nu wozanan de'yaabaa woykko nu garssa onatettaa xoqqu oottidi xeellees. Yihooway, “Asi som77uwaa xeellees; shin GODAI wozanaa xeellees” yaagiis. (1 Sam. 16:7) Hegaa hassayiyoogee nuna keehippe minttettes. Waanidi?

Nu zaree awugaakka gido, nuuppe daroti nu meran woykko qottan ufayttokko; shin hegaa giigissanau nuussi wolqqi laafa. Gidoshin, keehippe koshshiya waannabaa, giishin nu wozanaa qofaanne nuussi siyettiyaabaa giigissana danddayoos. (Qol. 3:9-11) Nuna loytti qoriyo wode, nu zaree haraappe guuttaa yallisiyaabadan woykko guuxxiyaabadan qoppiyoogaa akeekana danddayoos. Ha naa"u qofaykka Xoossaa qofaara moggenna gishshau, hegaa mala ay qofaakka gidin nu wozanaappe digganau baaxetana koshshees.—Maz. 139:23, 24.

Nu huuphiyaanne harata Yihooway xeelliiyo ogiyan xeellanaa baaxetiyo wode, i nuna maaddanaagaa ammanettana danddayoos. A Qaalay, “Ba kumetta wozanaappe GODAN ammanettiya asa minttettana GODAA aiffee sa7aa bolla ubbaa xeellees” yaagidi nuna minttettiyaabaa yootees. (2 Odi. 16:9) Nu zaree awugaa gidikkokka, ha xiqisee yootiyoobay tuma.